

Pismo
ukazuje się
we wtorki
i piątki

Głos

weekend

Piątek
4 kwietnia 2025
nr 27 (LXXX)
cena: 22 Kč

WIADOMOŚCI
PIERWSZE MATURALNE
KOTY ZA PŁOTY
STR. 2-3

WYWIAD
»CZY ZAWSZE BYLI
WYPROSTOWANI?«
STR. 6

SPORT
O MEDALE
W POLONIJNYM
TENISIE STR. 10

Dyrektor bez znajomości polskiego?

PROBLEM: Po opublikowaniu ogłoszenia o konkursie na stanowisko dyrektora Polskiej Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Czeskim Cieszynie zawrzało. Wśród wymagań nie pojawiła się bowiem znajomość języka polskiego. Czy to oznacza, że osoba stojąca na czele szkoły mającej kształcić dzieci po polsku i przekazywać im polskiego ducha, nie musi władać językiem Sienkiewicza i Miłosza?

Beata Schönwald

Konkurs ogłosił Zarząd Miasta Czeskiego Cieszyna. Na pytanie „Głosu”, dlaczego od kandydata na dyrektora Polskiej Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Czeskim Cieszynie nie jest formalnie wymagana znajomość języka polskiego, kierowniczką Wydziału Szkolnictwa i Kultury czeskokieszyńskiego ratusza Karin Pribulowa odpowiedziała: – W ogłoszeniu zawarliśmy tylko te wymagania, które zgodnie z ustawą musi spełniać kandydat, który chce wystartować w konkursie. Co prawda żaden przepis nie zabrania, żeby wśród dodatkowych wymogów znalazła się również znajomość języka polskiego, uważamy jednak, że takie kryterium byłoby dyskryminujące wobec kogoś, kto spełnia wszystkie wymagania wynikające z ustawy. Poza tym udokumentowanie tego faktu mogłoby dla niektórych kandydatów stanowić problem. Nie każdy, kto zna język polski, posiada bowiem świadectwo ukończenia polskiej szkoły lub certyfikat językowy – wyjaśniła Pribulowa. Dodała, że ostatecznie wybór odpowiedniego kandydata na stanowisko dyrektora będzie zależał od Zarządu Miasta Czeskiego Cieszyna, który może kierować się zaleceniami 8-osobowej komisji konkursowej, w skład której wchodzi m.in. również przedstawiciel Rady Pedagogicznej i Rady Szkoły placówki, na której dyrektora został ogłoszony konkurs. – Znajomość języka polskiego ostatecznie będzie więc miała znaczenie – sprecyzowała.

• Fotel dyrektora czeka... Fot. NORBERT DĄBKOWSKI

Z „Instrukcji metodyki i wykładni w sprawie przeprowadzania konkursów na stanowiska kierownicze dyrektorów szkół i placówek edukacyjnych” Ministerstwa Szkolnictwa, Młodzieży i Sportu RC wynika, że organ założycielski rzeczywiście ma prawo poza ustawowymi wymaganiami określić dodatkowe kryteria. – Wyższe lub dodatkowe wymagania organu założycielskiego muszą być jednak uzasadnione z uwagi na charakter wykonywanej pracy oraz nie mogą być dyskryminujące w sposób jawny lub skryty – czytamy w instrukcji. Burmistrz Czeskiego Cieszyna Karel Kula, z którym również rozmawialiśmy na ten temat, uważa, że zawarcie w ogłoszeniu

wymagania znajomości języka polskiego od kandydata na dyrektora polskiej szkoły byłoby właśnie taką dyskryminacją. Czeski Cieszyn nie jest jednak jedynym miastem lub gminą w regionie, które w ogłoszeniu o konkursie na stanowisko dyrektora polskiej szkoły nie uwzględniło kryterium władania językiem polskim. Półtora roku temu podobna sytuacja była w Trzyńcu, kiedy Zarząd Miasta ogłosił konkurs na dyrektora Szkoły Podstawowej i Przedszkola z Polskim Językiem Nauczania im. Gustawa Przeczka, a na początku br. również w Bukowcu, gdzie także poszukiwano dyrektora polskiej szkoły i przedszkola. Ostatecznie obie dy-

rektorki wyłonione w tych konkursach mówią po polsku. Teoretycznie jednak nie musiałyby. To, że kandydat na dyrektora szkoły z polskim językiem nauczania powinien znać język polski, wójt Bukowca Monika Czepczorowa uważa za rzecz tak naturalną, że nie wymaga ona w ogłoszeniu żadnego doprecyzowania. – Traktowaliśmy to jako oczywiste, że nikt, kto nie zna języka polskiego, nie będzie ubiegać się o stanowisko dyrektora polskiej szkoły. To by się przecież w głowie nie mieściło – przekonuje.

Ciąg dalszy na str. 3

REKLAMA

sport vitality

Przyjdźcie i bawcie się u nas w Vitality!

Imprezy towarzyskie do 50 osób, również nieformalnie — ze sportem!

+420 732 920 550
www.sportvitality.cz

GE-609

Znajdź nas na YouTube

www.glos.live

Znajdź nas na X-ie

MOBILNA REDAKCJA

Dom PZKO w Olbrachcicach, 7 kwietnia 9.00-15.00

ZDANIEM... Beaty Schönwald

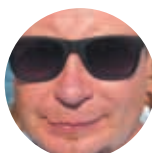
beata.schonwald@glos.live

Dyskryminacja należy do tych słów, które część społeczeństwa zgodnie z panującą modą nadużywa z takim zapalem, że przy okazji rozniwya ich pierwotne znaczenie. Dzięki temu można je użyć w wielu nieadekwatnych sytuacjach, ba, stosować niczym broń masowego rażenia. I w równym stopniu należy się ich obawiać. Do jak absurdalnych sytuacji może to prowadzić, uświadomiłam sobie, zbierając materiał do artykułu opublikowanego na 1. stronie dzisiejszego wydania. Chodzi o ten moment, w którym miasto Czeski Cieszyn uzasadnia obawą o dyskryminację brak wymogu znajomości języka polskiego w ogłoszeniu o konkursie na dyrektora polskiej szkoły.

W moim przekonaniu, to istny absurd. Kierując się tak rozumianą dyskryminacją, można równie dobrze zrezygnować z jakichkolwiek wymagań względem poszukiwanych pracowników. W końcu, jak głoszą ideolodzy równości, wszyscy powinni mieć równe szanse. Zgadzam się z nimi, jeśli chodzi o wygląd, płeć, wiek, kolor skóry czy wiele innych aspektów, które ostatecznie nie przekładają się na kompetencje danego pracownika. Co innego, gdy chodzi o znajomość obsługi komputera, zmysł organizacyjny czy znajomość języka obcego. To przecież normalne na rynku pracy, że od człowieka, który ma wykonywać dane zadanie, wymaga się kwalifikacji, które mu to umożliwią, i nikt nie nazywa tego dyskryminacją.

Nie należę do osób lubujących się w knuciu teorii spiskowych. Nie podejrzewam więc władz Czeskiego Cieszyna o celowe działanie, które ma prowadzić do obsadzenia stanowiska dyrektora polskiej podstawówki przez człowieka, który do uczniów, nauczycieli i rodziców będzie się zwracać wyłącznie po czesku, na ich pytania odpowiadać „nerozumim”, a patronem szkoły uczyni Petra Bezruča. Takie myślenie jest mi obce i byłoby drugą skrajnością. Mam jednak świadomość, że brak formalnego kryterium znajomości języka polskiego i obozowania z realiami polskiego środowiska na Zaolziu ostatecznie może do tego prowadzić.

CYTAT NA DZIŚ

dr Grzegorz Jarnuszewski

naukowiec z Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie

...

Większa niż w ubiegłych latach liczba pożarów traw budzi niepokój strażaków i naukowców. Wypalanie nie jest skutecznym sposobem na usunięcie chwastów i użyczenie gleby. Powoduje całkowite zniszczenie funkcjonującego ekosystemu, którego odtworzenie trwać może nawet kilka lat

W OBIEKTYWIE »GŁOSU«

• Uwaga, kierowcy. Podróż między Czeskim Cieszynem a Ropica jest utrudniona ze względu na roboty związane z kładzeniem nowej nawierzchni. Fot. NORBERT DĄBKOWSKI

DZIŚ...

4

kwieńia 2025

Imieniny obchodzą: Benedykt, Izydor, Wacław
Wschód słońca: 6.01
Zachód słońca: 19.16
Do końca roku: 271 dni
(Nie)typowe święta: Światowy Dzień Bezdolnych Zwierząt, Dzień Marchewki
Przysłówie: „Na Świętego Izydora dla bociana pora”

JUTRO...

5

kwieńia 2025

Imieniny obchodzą: Irena, Jeremiasz, Wincenty
Wschód słońca: 5.58
Zachód słońca: 19.18
Do końca roku: 270 dni
(Nie)typowe święta: Dzień Leśnika i Drzewiarza
Przysłówie: „Chociaż św. Wincenty, jednak szczypie mroz w pięty”

POJUTRZE...

6

kwieńia 2025

Imieniny obchodzą: Celestyna, Izolda, Wilhelm
Wschód słońca: 5.56
Zachód słońca: 19.20
Do końca roku: 269 dni
(Nie)typowe święta: Światowy Dzień Tenisa Stołowego
Przysłówie: „Kwiecień-plecień, bo przeplata, trochę zimy, trochę lata”

POGODA

piątek

dzień: 15 do 17°C
noc: 7 do 5°C
wiatr: 1-3 m/s

sobota

dzień: 7 do 9°C
noc: 3 do 1°C
wiatr: 4-6 m/s

niedziela

dzień: 1 do 2°C
noc: 0 do -2°C
wiatr: 5-7 m/s

Pierwsze maturalne koty za płoty

We wtorek w Polskim Gimnazjum im. Juliusza Słowackiego w Czeskim Cieszynie rozpoczęły się matury. 78 tegorocznych czwartoklasistów chwyciło za pióra, żeby w wypracowaniu z języka polskiego wykazać się znajomością ortografii, gramatyki i stylistyki.

Beata Schönwald

Kwadrans przed rozpoczęciem matur zatrzymaliśmy na korytarzu nauczycielkę języka polskiego w klasach 4b i 4c Anitę Czerwińską-Gamon. – Przed maturą przede wszystkim przypominaliśmy sobie formy, w jakich będą pisać wypracowanie, na bieżąco uczniowie ćwiczyli się też w pisaniu. Myślę, że są dobrze

przygotowani i pozytywnie nastawieni. Jest to jednak dla nich pierwszy stres, więc mam nadzieję, że wszystko pójdzie jak najlepiej – stwierdziła. Aleksandra Poncza z klasy 4c przyszła na maturę spokojna. – Myślę, że to będzie raczej łatwe, ponieważ przygotowaliśmy się do tego praktycznie przez całe cztery lata. Pisanie wypracowania nie jest czymś, czego

• Na maturze z polskiego nie było stresu. Fot. BEATA SCHÖNWALD

W środę i czwartek maturzyści Polskiego Gimnazjum stawiali czoła kolejnym wyzwaniom – wypracowaniu z języka czeskiego oraz wypracowaniu z języka angielskiego lub innych języków obcych. – Maturę z języka czeskiego piszą wszyscy uczniowie klas czwartych, z języka angielskiego 32 osoby oraz po jednej osobie wybrało język niemiecki i rosyjski – poinformowała „Głos” wicedyrektorka Daniela Kulhanek. Wypracowań pisemnych z języków obcych nie piszą te osoby, które wybrały jako obowiązkowy przedmiot maturalny matematykę, lub te, które są zwolnione na podstawie certyfikatu językowego.

Aleksandra musiała zaliczyć wszystkie trzy języki. – Jeśli mam mówić o obawach, to najmniej czuję się pewna w języku angielskim, bo też najmniej używam go w życiu. Natomiast języki polski i czeski traktuję po równo. Po polsku może więcej czytam, natomiast po czesku z kolei częściej rozmawiam – zdradziła nam przed wtorkowym rozpoczęciem matur.

da się nauczyć w ciągu jednego popołudnia. Jednak na pewno pomaga czytanie książek – zauważyła uczennica. Czwartoklasiści mieli 120 minut czasu. Mogli korzystać ze słowników języka polskiego, z resztą musieli sobie poradzić sami. Wymagana objętość pracy wynosiła 250-300 słów.

Nagrody dla wyjątkowych pedagogów

Z okazji obchodzonego 28 marca w RC Dnia Nauczyciela miasto Czeski Cieszyn uhonorowało nagrodami dwunastu nauczycieli i pracowników pedagogicznych, doceniając tak ich profesjonalizm, wyjątkowy entuzjazm i zaangażowanie. Wśród nich znaleźli się dyrektor Polskiej Szkoły Podstawowej i Przedszkola Marek Grycz oraz nauczycielka Polskiego Gimnazjum im. J. Słowackiego Irena Orszulik.

Uroczystość wręczenia nagród odbyła się w Ośrodku Kultury „Strzelnica”. Pedagogom przekazali je burmistrz Karel Kula i jego zastępca Vit Slovacek. Cztery z nich zostały przyznane w kategorii wyrazistej osobistości pedagogicznej roku, pozostałe wręczone za długoletnią twórczą działalność pedagogiczną. Do tej ostatniej grupy należeli Marek Grycz oraz Irena Orszulik. Nagroda dla tego pierwszego zbiegła się w czasie z rokiem jubileuszowym 100-lecia Polskiej Szkoły Podstawowej w Cze-

• Nagrodzeni przez Miasto Czeski Cieszyn nauczyciele. Fot. UM w Czeskim Cieszynie

skim Cieszynie. Grycz związał się z nią w 1998 roku jako nauczyciel, po pięciu latach został zastępcą dyrektora, a w 2007 roku stanął na jej czele. W uzasadnieniu nominacji znalazło się jego zaangażowanie na rzecz szkoły, przyjacielskie podejście do uczniów, a także szeroko zakrojona praca społeczna m.in. na rzecz zespołu folklorystycznego „Oldrzychowice” oraz kapeli rockowej Arzia.

Irena Orszulik ma na swoim koncie 34-letnią praktykę pedagogiczną. W Polskim Gimnazjum w Czeskim Cieszynie uczy języków czeskiego i niemieckiego oraz efektywnej komunikacji. Wprowadzenie tego przedmiotu sama zainicjowała. Stosuje innowacyjne metody nauczania, prowadzi klub języka niemieckiego oraz organizuje wycieczki edukacyjne do krajów niemieckojęzycznych. (sch)

Historyczny sukces

„Za przekraczanie granic narodowych, mentalnych oraz inkluzywność” zostały nagrodzone Scena Polska Teatru Cieszyńskiego oraz Teatr im. Adama Mickiewicza w Cieszynie. W ich ręce trafiła nagroda specjalna 57. edycji nagrody teatralnej Złote Maski w Województwie Śląskim. Gala odbyła się w poniedziałek w Teatrze Śląskim im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach. Łącznie do nagród zgłoszono 55 tytułów. Największym wygranym okazał się Teatr Polski w Bielsku-Białej, który zgarnął aż cztery statuetki za „Diabły” w reżyserii Mai Kleczewskiej. Komisja konkursowa przyznała dwie nagrody specjalne. Teatr w Cieszynie oraz Scena Polska w

Czeskim Cieszynie otrzymały ją za spektakl „Romeo i Julia” (druga powędrowała do Fundacji Teatr Nowy w Częstochowie). Nominowani byli także Barbara Szotek-Stonawski za rolę Marty oraz reżyser Konrad Dworakowski. Dodajmy, że doceniony spektakl swoją premierę miał podczas 33. edycji Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego Bez Granic/Bez hranic.

– Dziękujemy wszystkim, którzy byli częścią tego wyjątkowego projektu – artystom, twórcom

• Złota Masko to motywacja do dalszej pracy, także ponad granicą. Fot. Facebook/Scena Polska T.C.

Dyrektor bez znajomości polskiego?

Dokończenie ze str. 1

Sprawa wcale jednak nie jest jednoznaczna i dostrzegają to zarówno Kongres Polaków w RC, jak i Towarzystwo Nauczycieli Polskich w RC. – Takie sytuacje, kiedy w wymaganiach odnośnie stanowiska dyrektora szkoły z polskim językiem nauczania brakowało znajomości języka polskiego, pojawiły się już w przeszłości i jako Kongres uczuliśmy samorząd na te sprawy. W przypadku kierowniczego stanowiska polskiej szkoły mniejszościowej takie kryterium powinno zostać określone. Ostateczna decyzja należy jednak do zarządu miasta lub gminy, który ogłasza konkurs. W takich przypadkach liczylbym więc głównie na aktywność Polaków, którzy zasiadają w ich samorządach – mówi Andrzej Bizoń, radny Kongresu Polaków odpowiedzialny za sprawy szkolnictwa oraz wiceprezydent Karwiny.

Według prezes Towarzystwa Nauczycieli Polskich Moniki Płaško-

wej, to naturalne, że w polskich szkołach na Zaolziu oczekuje się od nauczycieli biegłości w języku polskim jako warunku niezbędnego do realizowania celów edukacyjnych tych placówek. – Znajomość języka polskiego przez dyrektora szkoły jest bez wątpienia wartością – zwłaszcza w kontaktach z instytucjami w Polsce, Konsulatem Generalnym RP w Ostrawie czy organizacjami wspierającymi szkolnictwo polskie na Zaolziu. Z kolei dla sprawnego zarządzania szkołą kluczowa jest bardzo dobra znajomość języka czeskiego – to język dokumentacji szkoły i codziennej komunikacji z instytucjami państwowymi – zauważa przewodnicząca TNP i dyrektorka polskiej szkoły w Suchej Górnej, żywiąca nadzieję, że przy ogłaszaniu konkursów na stanowiska dyrektorskie samorządy będą brały pod uwagę specyfikę szkół z polskim językiem nauczania, a wybierane będą osoby, które najlepiej rozumieją potrzeby tych placówek.

(sch)

Na gościnnych występach

15 tys. zł ukradli z pomieszczeń biurowych sklepu w Wodzisławiu Śląskim trzech mieszkańcy Ostrowy. Policjanci złapali ich w Jastrzębiu-Zdroju znajdując w ich szkodzie rzeczy, które ukradli także w miejscowym markecie. Sąd zdecydował o tymczasowym aresztowaniu sprawców na trzy miesiące. Grozi im do 10 lat więzienia.

– Między innymi poruszali się na czeskich numerach rejestracyjnych. Podczas kontroli okazało się, że kierujący autem nie ma uprawnień do kierowania, a ponadto przyznał się do zażywania substancji odurzających. Wykonane przez policjantów z drogówki badanie narkotestem potwierdziło obecność narkotyków w jego organizmie. (klm)

• Złodzieje zostali złapani w Jastrzębiu-Zdroju. Fot. Komenda Powiatowej Policji w Wodzisławiu Śląskim

nizmie, więc została mu też pobrana krew do dalszych badań – poinformowała Małgorzata Konarska. asp. szt., oficer prasowy Komendy Powiatowej Policji w Wodzisławiu Śląskim.

To nie koniec sprawy, bo Czesi odpowiedzą także za kradzież, których dopuścili się na terenie sąsiednich polskich miast. Niebawem usłyszą kolejne zarzuty. (klm)

KRESKĄ MALOWANE

925 Rys. JAKUB MRÓZEK

W SKRÓCIE...

Stan nadzwyczajny z powodu niedźwiedzi

Rząd Słowacji zatwierdził w środę odstrzał 350 niedźwiedzi i wprowadził stan nadzwyczajny w 55 z 79 powiatów kraju po odnalezieniu w niedzielę ciała mężczyzny, którego najprawdopodobniej zabił niedźwiedź. Według obrońców przyrody planowany odstrzał kilkakrotnie przekracza dopuszczalny poziom. Z propozycją odstrzału 350 zwierząt wystąpił minister środowiska Tomáš Taraba, który powiedział w środę, że w kraju wystarczy populacja licząca 800 niedźwiedzi. Jego zdaniem tych zwierząt na Słowacji może być zdecydowanie więcej, niż wskazują dane czeskich naukowców z 2019 r. Z danych tych wynikało, że populacja tego prawnie chronionego gatunku wynosi od 1012 do 1275 osobników (według niektórych szacunków – nawet 3500 osobników). Taraba zapowiedział, że niedźwiedzie nie będą celem myśliwych i leśników w parkach narodowych. Jego zdaniem problemy związane z drapieżnikami były ignorowane przez lata i nie da się ich rozwiązać z dnia na dzień. Dodał, że liczba spotkań człowieka z niedźwiedziami w kraju wzrosła w ostatnich latach do 1900 w ubiegłym roku. Decyzję rządu skrytykowały organizacje broniące środowiska i praw zwierząt. Według nich odstrzał mający regulować wielkość populacji niedźwiedzi nie powinien być wyższy niż 80 osobników rocznie, a decyzja o zlikwidowaniu 350 zwierząt nie została oparta na naukowych analizach. We wniosku do rządu o zgodę na odstrzał Taraba powoływał się na państwową Straż Ochrony Przyrody, ale nie przedstawił szczegółowych danych.

Masz 18 lat? Zgarnij darmowy bilet na pociąg

Od środy 18-latkowie mogą ponownie ubiegać się o darmowe bilety na podróż koleją po Europie. Komisja Europejska udostępnił tym razem karty na przejazd 36 tys. osób. O darmowe bilety mogą starać się osoby urodzone pomiędzy 1 lipca 2006 r. a 30 czerwca 2007 r. Muszą one być mieszkańcami krajów UE lub państw stowarzyszonych z programem wymiany Erasmus Plus: Islandii, Liechtensteinu, Macedonii Płn., Norwegii, Serbii albo Turcji. 18-latkowie, którzy otrzymają bilet od KE, będą mogli podróżować za darmo przez 30 dni po Europie. Bilety będą ważne od 1 lipca 2025 r. do 30 września 2026 r. Zgłoszenia należy składać za pośrednictwem Europejskiego Portalu Młodzieżowego (https://youth.europa.eu/home_en). Vouchery na podróżę zostaną rozdane osobom, które najlepiej wypadną w quizie. KE będzie czekać na zgłoszenia do 16 kwietnia, do godz. 12.00. Szczęśliwcy będą mogli korzystać po drodze z karty rabatowej na transport, wstęp do muzeów, a także pokrywanie kosztów żywienia i zakwaterowania w 36 krajach. Darmowe bilety na kolej są częścią programu DiscoverEU, który KE uruchomiła, by przybliżyć młodym Europejczykom dziedzictwo kulturowe Europy. Od uruchomienia programu w 2018 r. rozdano 355 tys. biletów. (PAP)

Polskie komfortowe pociągi

Czeski prywatny przewoźnik RegioJet wprowadził we wtorek do eksploatacji w rejonie Pragi siedem elektrycznych pociągów Pesa 655-3 – poinformował dyrektor ds. projektów strategicznych i komunikacji Pesy Bydgoszcz Maciej Grześkowiak.

Polska Agencja Prasowa

Pesa RegioJet 655-3 to trójczłonowe, dwusystemowe (3kV i 25kV) zespoły trakcyjne, które mogą pomieścić do 231 pasażerów na miejscach siedzących. Pociągi są wyposażone w system bezpieczeństwa ETCS. – Nowe, trójczłonowe pojazdy elektryczne Pesa z rodziny 655 wprowadzone do eksploatacji przez RegioJet w rejonie Pragi to kolejny ważny krok w kierunku umocnienia pozycji naszej firmy na rynkach zagranicznych, w segmencie pojazdów elektrycznych, dwusystemowych o większej pojemności przewozowej – o takie właśnie pojazdy coraz częściej pytają nasi zagraniczni klienci” – podkreślił dyrektor sprzedaży Rynków Zagranicznych Pesy Jan Bończyk. Wyprodukowane przez Pesę pociągi będą wykorzystywane przez Regio Jet do obsługi linii S61 i S49. Nowa linia S61 łączy wschodnią część Pragi z dworcem głównym. Pociągi na tej linii będą kursować do 30 minut w przetrzago szczytu i co 60 minut poza szczytem. W połączeniu z innymi liniami kolejowym w tym rejonie, będą oferować dojazd do centrum co 10-15 minut. Nowe pociągi elektryczne na linii S49 zastąpią starszy tabor. Władze Pragi zakładały, że roczne koszty eksploatacji linii S61 i S49 wyniosą około 250 mln koron, ale RegioJet w przetargu zaoferował cenę 162,2 mln koron.

Pociągi wyprodukowane w Bydgoszczy jeżdżą już w rejonie Pragi. Fot. Pesa Bydgoszcz

Właściciel RegioJet Radim Jančura zwrócił uwagę, że Praga i region środkowo-czeski pokazały, że dzięki konkurencyjności przewoźników w transporcie publicznym pasażerowie podróżują nowymi, komfortowymi pociągami, a władze oszczędzają pieniądze podatników. Wyraził nadzieję, że pasażerowie docenią ciszę, wygodne siedzenia,

szybkie WiFi w nowych pojazdach z Pesy. RegioJet to spółka z wyłącznie czeskim kapitałem, jeden z największych prywatnych operatorów transportu kolejowego i autobusowego w Europie Środkowej. Od 2011 r. firma oferuje regularne przewozy pasażerskie koleją.

Warsztaty wielkanocne w »Mazurówicach«

Blisko 50 dzieci wzięło udział w warsztatach wielkanocnych, jakie w »Mazurówicach“ w Jabłonkowie zorganizowała w środę 2 kwietnia Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza z Polskim Językiem Nauczania w Jabłonkowie we współpracy z miejscowym kołem PZKO i Macierzą Szkolną. Dzieci tworząc świąteczne ozdoby poznawały ich symbolikę, a gwar i zabawa towarzysząca zajęciom sprawiły, że »Mazurówice“ tętniły życiem. Gdy przed rokiem wrota »Mazurówic“ zostały otwarte dla młodych rodzin i ich dzieci na pierwsze warsztaty wielkanocne, nauczycielki z jabłonkowskiej szkoły, które przygotowały zajęcia, wyrażały nadzieję, że to początek cyklicznego wydarzenia. I tak w środę 2 kwietnia w drugiej edycji tych warsztatów wzięło udział jeszcze więcej dzieci, niż przed rokiem. Towarzyszyli im rodzice, babcie i dziadkowie, którzy mieli okazję pomagać najmłodszym wykonać wielkanocne ozdoby. Do pomocy zostali zaangażowani starsi uczniowie jabłonkowskiej szkoły, którzy na wyznaczonych stoiskach pokazywali najmłod-

Wielkanocne warsztaty sprawiły, że gwar, zabawa i rodzinna atmosfera znów zagrościły w tym miejscu. Fot. ADAM BIELIEŻ

szym uczestnikom i ich rodzicom, jak wykonać z papieru np. pisanek z kurczątkiem, zajączką wielkanocnego i inne ozdoby nawiązujące do zbliżających się świąt.

»Mazurówice“, czyli niemała działka z zabudowaniami nazwana tak od nazwiska byłej nauczycielki, która podarowała ten teren miejscowemu kołu PZKO, od chwili wybu-

dowania wiaty i odrestaurowaniu części obiektu w 2023 roku z powodzeniem służy polskiej społeczności w Jabłonkowie. (klm)

Rozpoczęły się zapisy do klas 1.

W polskich szkołach na Zaozliu ruszyły zapisy do klas pierwszych. Odwiedziliśmy Szkołę Podstawową i Przedszkole z Polskim Językiem Nauczania Żwirki i Wigury w Cierlicku, a także placówki w Bukowcu i Bystrzycy, by stać się świadkami tego ważnego wydarzenia w życiu każdego przedszkolaka.

Beata Schönwald, Danuta Chlup

Bukowiec

Na środowe zapisy do Szkoły Podstawowej z Polskim Językiem Nauczania w Bukowcu przyszło pięcioro dzieci: dwie dziewczynki i trzech chłopców. Czwooro przyszłych pierwszoklasistów uczęszcza obecnie do przedszkola stojącego po sąsiedku, jeden chłopiec do Piosku. Filip Byrtus przyszedł z rodzicami jako ostatni z całej piątki. Na nasze pytanie, czy boi się zapisów, czy się na nie cieszy, odpowiedział, że cieszy. – Będziemy rzucać kostkami, budowali z klocków, rysowali – domyślił się, kiedy wszedł do klasy i ogarnął obrazki przygotowane pomoce.

Spostrzeżenia chłopca były trafne. Dyrektorka Ivana Wrona załatwiała formalności z rodzicami, tymczasem nauczycielka Beata Tomanek sprawdzała atrakcyjną formę przygotowanie dzieci do szkoły. Adeptci na pierwszoklasistów najpierw rzucać dużymi kostkami, po czym musieli wykonać tyle przysiadów, podskoków czy też kląsknięć, ile padło oczek. Umiejętności liczenia wykazały się podczas budowy wieży z klocków, dopasowywania kartoników z różną liczbą przedmiotów do cyfr oraz podczas pracy z matematycznymi kartami ćwiczeń z dinozaurami. Podczas wybierania elementów pasujących do obrazków pór roku dzieci wykazały się znajomością otaczającego ich środowiska i przyrody. Jednocześnie nauczycielka mogła sprawdzić, jak posługują się mową. Dzieci także rysowały i próbowały się podpisać. Na koniec mogły powiedzieć wierszyk lub zaśpiewać piosenkę, lecz przymusu nie było. Po zapisie dziecko odchodziło z dyplomem oraz teczką z upominkami.

Przed Filipem przyszedł do zapisów Adam Cmiel. Obaj chłopcy mają w szkole starsze siostry – jeden w drugiej, drugi w trzeciej klasie. Dlatego też dla jednego i drugiego rodziców wybór placówki, do której zapiszą synów, był oczywisty.

– Mamę córkę Tereskę w drugiej klasie, dlatego wiedziałam, czego się możemy spodziewać, nie byłam taka nerwowa, jak za pierwszym razem. Dobrze poszło, myślę, że nie będzie problemu w pierwszej klasie, żeby tylko usiadł – podzieliła się wrażeniami Beata Cmiel, matka Adasia.

Po zakończeniu zapisów dyrektorka żartowała, że w przyszłym roku nie będzie pierwszej klasy, tylko od razu druga, ponieważ cała piątka dzieci spisała się znakomicie. – Dzieci są rewelacyjnie przygotowane – przekonywała Ivana Wrona. Jednocześnie podkreśliła, że zapisy nie są egzaminem. – Robimy zapisy lekką formą, nie chcemy stresować dzieci.

Bystrzyca

W Szkole Podstawowej im. Stanisława Hadyny z Polskim Językiem Nauczania w Bystrzycy zapisy do klasy

pierwszej trwały w środę przez cały dzień. Nic dziwnego, skoro chęć zapisania dzieci wyraziło przeszło dwadzieścia rodzin.

– Praktycznie wszystkie dzieci, które przychodzą do zapisów, powinny znaleźć się w przyszłym roku w pierwszej klasie. Prawdopodobnie będzie tylko jedno odroczenie – powiedział „Głosowi“ dyrektor placówki Bogdan Sikora.

Pierwsze dziecko przyszło na godzinę 8.00, ostatnie było zaplanowane na 16.40. Dla każdego kandydata przewidziano dwadzieścia minut.

– W przedszkolu mamy obecnie dziewięćdziesiąt dzieci. Jeżeli podzielimy je na cztery roczniki (od dwulatków po pięciolatków), to także w następnych kilku latach powinniśmy mieć ok. dwudziestki dzieci w pierwszych klasach, a to zapewnia przyszłość szkole na kolejnych 10-15 lat – przekonywał dyrektor.

Zapisy przeprowadzały dwie nauczycielki: Terezje Bojko i Elżbieta Adamczyk. Były bardzo zgrane, każda z nich przygotowała część stanowisk dla przyszłych uczniów. Dziecko przechodziło od jednej do drugiej nauczycielki, a ta, która akurat była wolna, załatwiała sprawy formalne z rodzicami. Przyjrzelśmy się zapisowi Filipa Sikory i Izabelki Wałach. Oboje radzili sobie dobrze z zadaniami, a te były bardzo różnorodne. Nauczycielki wykorzystywały tablice zwyczajne i interaktywne, obrazki edukacyjne, a nawet koszyk Czerwonego Kapłurka – posłużył on do tego, aby dziecko zanieosiło go do babci w wyimaginowanym lesie, idąc po wyznaczonej na podłodze linii.

Na tablicy interaktywnej dzieci wybierały bajkę i – pomagając sobie klaskaniem – liczyły, z ilu sylab składa się jej nazwa. Na tablicy magnetycznej szukały wśród rozrzuconych liter te, które są potrzebne do ułożenia ich imion. Pracując z obrazkami z Kubusiem Puchatkiem i krzesłem, miały określić lewą i prawą stronę i posłużyć się właściwymi przyimkami: nad, pod, obok i tym podobnie.

– Mamę bardzo dobrą współpracę z przedszkolem. Wiemy, jak i pod jakim kątem panie przygotowują dzieci do szkoły. Muszę powiedzieć, że poziom przygotowań jest bardzo wysoki – chwalił Bogdan Sikora. – Bardzo nas to cieszy, ponieważ współpracą szkoły z przedszkolem to jest duży plus. Miewamy wizyty przedszkolaków w szkole, pierwszoklasiści natomiast wracają na jeden dzień do przedszkola, aby przypomnieć sobie, jak tam było. Zawsze cieszę się na zapisy, lubię tam siedzieć i przyglądać się, jak dzieciaki sobie radzą.

Cierlicko

Jako pierwsi przyprowadzili na zapisy swojego syna Dagmar i Simon Klockowie. Oboje są Czechami, w domu rozmawiają po czesku. Sześcioletni Samuel uczęszcza jednak do polskiego przedszkola i chciałby, żeby kontynuował naukę tego języka. – Nie jesteśmy jeszcze zdecydowani, do której szkoły ostatecznie zapiszemy syna. Córka uczęszcza do czeskiej podstawówki w Grodzisz-

Adaś Cmiel bardzo szybko i bez trudu dopasował obrazki do liczb. Fot. DANUTA CHLUP

Izabelka Wałach przy stoliku z zadaniami z motywu Kubusia Puchatka. Fot. DANUTA CHLUP

Filipek poznaje zwierzęta z nauczycielką Ireną Włosokową. Fot. BEATA SCHÖNWALD

czu i tam w przyszłym tygodniu również pójdziemy na zapisy. To będzie trudna decyzja. Zobaczymy, jak Samuel podejdzie do tego, gdzie poczuje się lepiej i którą szkołę będzie chciał wybrać – powiedział „Głosowi“ tato kandydata na pierwszoklasistę. – Żyjemy na pograniczu i chcemy, żeby syn mówił płynnie po czesku i po polsku, a do tego nauczył się angielskiego tak, żeby posługiwanie się tymi językami było dla niego czymś automatycznym. Poza tym ta szkoła ma bardzo dobre referencje – dodała pani Dagmar. Rodzice Filipa Kubiczka już dawno zdecydowali, że syna zapiszą do polskiej szkoły w Cierlicku. – Oboje z mężem uczęszczaliśmy do polskich

szkół, mieszkamy w Cierlicku, więc ta placówka jest dla nas naturalnym wyborem. Córka też uczy się tutaj i jest bardzo zadowolona. To rodzinna szkoła z ciepłą atmosferą. Myślę, że synowi również się spodoba – stwierdziła Dagmar Kubiczka. Należy wierzyć, że tak będzie, skoro – jak przekonywał zaraz po zapisach Filipek – już cieszy się do szkoły. Zapisy do klasy 1. Szkoły Podstawowej i Przedszkola z Polskim Językiem Nauczania Żwirki i Wigury w Cierlicku zakończyły się o godz. 16.00. Na 2 dziewczynki i 8 chłopców, którzy odwiedzili w tym dniu tę placówkę, czekał szereg zadań sprawdzających ich predyspozycje i umiejętności.

– Przygotowałam serię zabaw, bo zawsze mówię, że my w szkole w Cierlicku się bawimy – literami, cyferkami, obrazkami. Zgadywałam więc litery, układaliśmy kolejność cyfr, na podstawie obrazków mówiłmy o świecie przyrody i o zawodach. Zaplanowałam też zabawę w wycinanie i rysowanie, żeby sprawdzić motorykę małą – zdradziła nauczycielka Irena Włosokowa. Czas spędzony z dzieckiem na zapisach jest dla niej cenną informacją. – Na przykład w przypadku tych dzieci, które zostały o rok dłużej w przedszkolu, mogę się przekonać, jaki zrobiły postęp w porównaniu z ub. rokiem – stwierdziła.

ROZMOWA Z DOKTOREM ALFREDEM BÖHMEM, AUTOREM KSIĄŻKI »INTUMESCENCJE«

»Czy zawsze byli wyprostowani?«

Do ostatnich dni przed maturą nie miałem pojęcia, dokąd pójdę na studia. Byłem zainteresowany wszystkim innym – tylko nie tym. Bardzo wtedy chciałem studiować polonistykę w Krakowie, ale o studiach zagranicznych szybko musiałem zapomnieć – przyznaje w rozmowie z „Głosem” Alfred Böhm, znany i ceniony neurolog.

Szymon Brandys

Panie doktorze, nie mogę nie zacząć od tytułu...

– Tak, rozumiem. Intumescencje to termin anatomiczny. W neuroanatomii oznacza poszerzenie, pogrubienie rdzenia kręgowego w odcinku szyjnym i lędźwiowym. W tej intumescencji są przełączniki bodźców, które prowadzą z kory mózgowej do mięśni rąk, a w tej lędźwiowej – do mięśni kończyn dolnych. Intumescencja szynia decyduje o ruchu rąk, a lędźwiowa zabezpiecza wyprostowaną postawę. Używając zatem tej przenośni, chciałem pokazać, czy działanie moich przodków, mnie samego, moich potomnych – czy przypadkiem nie manipulowali kimś? Czy nie byli manipulowani? Albo: czy ich postawa była wyprostowana? Czy nie uginali się zbyt głęboko?

• Alfred Böhm – lekarz, neurolog dziecięcy, twórca i wieloletni ordynator Neurocentrum Dziecięcego w Czeskim Cieszyń. Urodził się w 1943 roku w Stonawie. Absolwent Polskiego Gimnazjum w Orłowej i Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Pałackiego w Ołomuńcu. Autor książki „Intumescencje”, łączącej refleksje nad historią rodzinną i dziejami Śląska Cieszyńskiego. Dochód z jej sprzedaży (dostępna jest m.in. w Księgarni u Wirthów) przeznaczony zostanie na rzecz Stowarzyszenia „Nigdy nie jesteś sam”. Mieszka w Czeskim Cieszyń. Na zdjęciu przed Rotundą św. Mikołaja w Cieszyń. Fot. SZYMON BRANDYS

Czyli dla pana ważne są te akcenty moralno-etyczne?

– Właśnie tak! Moi przodkowie żyli oczywiście w całkowicie odmiennych czasach. Przeżyli obie wojny światowe, konflikt czesko-polski. Jako Polacy nie mieli łatwo, ale pomimo tego myślę, że nie uginali się zbyt głęboko...

Pańska rodzina wywodzi się ze Stonawy...

– Tak, dziadkowie, pradiadkowie mieszkali w Stonawie, ale dziadek ze strony mojej matki, Theodor Sznapka, pochodził ze Strumienia. Był tam założycielem i pierwszym komendantem straży pożarnej. Jego ojciec, Józef Sznapka, był burmistrzem Strumienia, a dziadek rewizorem tkackim, zaś prapradziadek cechmistrzem tkackim.

A jak ten Strumień, czyli zupełny północny kraniec Księstwa Cieszyńskiego, łączy się w historii pana rodziny z jego innym kranicem, czyli ze Stonawą?

– Powiązanie to prowadzi przez mojego dziadka – Hugona Sznapkę. Urodził się w Strumieniu, był synem Theodora. Po studiach został nauczycielem i najpierw pracował w Cierlicku, a potem trafił do Stonawy. Był tam kierownikiem polskiej szkoły, radnym, prowadził kasę oszczędnościową, był organistą i zajmował się nawet ziołolecznictwem. Tam też poznał swoją drugą żonę – moją babcię Teresę z domu Bagińska, córkę poprzedniego kierownika szkoły.

Pan też urodził się w Stonawie, w czasie drugiej wojny światowej.

– Tak. Ten okres znam z opowieści matki. Mój ojciec zmarł, kiedy byłem w wieku przedszkolnym, więc nie zdążył mi przekazać żadnych wspomnień. Mama została sama z dziećmi. Opowiadała mi o

powojennym czasie – bardzo trudnym. Było bezrobocie, bieda, głód... Ale jakoś potrafiliśmy przetrwać. Dzięki niej.

Ale dla pana, jak czytamy w książce, kraj dzieciństwa to dość idylliczny obrazek?

– Tak, to był mój świat. Wspaniałe lasy, aleje pachnących lip, ten zapach do dziś noszę w sobie. Ale przede wszystkim – stawy na pograniczu Darkowa i Łąk. To był teren objęty ścisłą ochroną, rezerwat przyrody. Chodziliśmy tam często, to było miejsce wyjątkowe. Ale krótko potem stwierdzono obecność węgla pod tymi terenami. I wszystko runęło.

Czyli właściwie ten pański świat dzieciństwa bardzo mocno i dosłownie się skończył...

– Dosłownie się skończył. Ale to były już czasy, gdy byłem uczniem Polskiego Gimnazjum w Orłowej, a potem właściwie mieszkalem już poza Stonawą. Nie dotyczyło mnie to bezpośrednio. Do Stonawy wróciłem dopiero później – w czasie już kompletnej dewastacji terenu.

W książce, jak już powiedzieliśmy, „uwypukla” pan losy swoich przodków. Jakie były najtrudniejsze i najcenniejsze aspekty tych poszukiwań?

– Odkrywanie historii moich przodków było dla mnie bardzo trudne. Jak już wspominałem, mój ojciec zmarł, kiedy byłem w wieku przedśkołnym, więc nie zdążył mi niczego przekazać. Musiałem polegać na opowieściach – rozmowach z krewnymi, często odległymi, ze znajomymi. Prowadziłem wiele

takich rozmów. Pomocne były też rozmowy z ludźmi, którzy interesowali się historią, znali ją dobrze. Na przykład bracia Marciniakowie. Jeden był proboszczem – najpierw w parafii w Stonawie, potem w Boguminie. Drugi był lekarzem. Jego syn ożenił się z moją bratanicą, więc byliśmy w bliskich relacjach. Znałem ich osobiście, a oni świetnie orientowali się w historii regionu, szczególnie jeśli chodzi o konflikt polsko-czeski. Ich rodziny były z tym związane. Pomagała mi też moja kuzynka, która zmarła niedawno, miała prawie sto lat. To od niej dowiedziałem się o rodzinie mojego ojca – bo o niej wiedziałem bardzo mało. A przecież ojciec miał czterech braci i dziesięć sióstr. Miałem w sumie 48 kuzynów i kuzynek! Dziś żyjemy już tylko dwaj. Jeszcze jest jedna młodsza kuzynka, ale mieszka w Domu Seniora. Więc te informacje się urywają.

Czy widoki na pańską przyszłość, kiedy był pan uczniem orłowskiego gimnazjum, już wtedy obejmowały zawód lekarza?

– Nie. Do ostatnich dni przed maturą nie miałem pojęcia, dokąd pójdę na studia. Byłem zainteresowany wszystkim innym – tylko nie tym. Bardzo wtedy chciałem studiować polonistykę w Krakowie, ale o studiach zagranicznych szybko musiałem zapomnieć. Granica była wtedy ściśle zamknięta i nie było możliwości wyjazdu. Skonsultowałem się więc z moim bratem. Był ode mnie o dwanaście lat starszy. Powiedział mi wtedy tak: „W rodzinie nie ma lekarza. Dawaj mi zaraz to zgłoszenie!”. I wpisał tam: „Lékařská fakulta Univerzity Paľackého” i tak to się zaczęło. Wszyscy byli zdziwieni, nauczyciele też. Z Orłowej aż pięciu gimnazjalistów wybrało medycynę w Ołomuńcu – i wszyscy zostali potem ordynatorami w szpitalach naszego regionu.

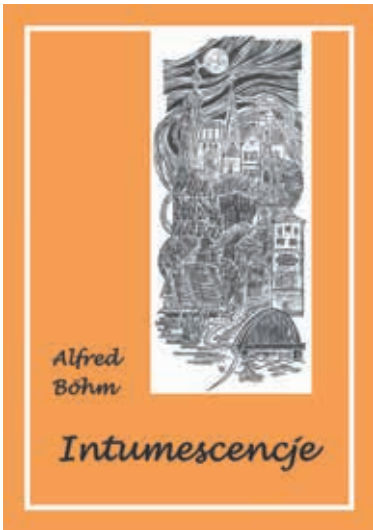
Czy sięgał pan też do źródeł pisańnych?

– Tak. Czytałem dużo – książki, publikacje dotyczące historii Stonawy, dziejów kościoła katolickiego, szkolnictwa stonawskiego. Były też materiały o konflikcie polsko-czeskim. To wszystko mnie interesowało.

A na okładce książki widnieje swastyka koła tych miejsc – i symboli regionu...

– Tak, to dzieło mojego przyjaciela, Zbyszka Kubeczki, mistrza ekslibrisu. Zawsze podziwiam, jak on potrafi w takim małym linorycie zawrzeć charakter człowieka – jego osobowość, jego pasję. Na okładce książki są miejsca związane z moim życiem. Jest most na Olzie w

Darkowie, którym przechodziłem, chodząc do szpitala w Karwinie. Są wieża ratuszowa we Frystacie, Polskie Gimnazjum, do którego uczęszczałem, kościół w Stonawie. Potem są elementy z Ołomuńca, gdzie studiowałem – kościół św. Maurycego, dom św. Wacława. Jest nawet gucki kościółek. Jest wieża szybu Barabara, gdzie pracował mój ojciec. No i oczywiście Wieża Piastowska i Rotunda św. Mikołaja – widzę je z okna mojego domu.

ła. Po studiach pracowałem na oddziale dziecięcym, a potem miałem możliwość specjalizacji z neurologii dziecięcej – to była nowa dziedzina. Uczyłem się m.in. w Pradze u docenta Vlacha, który był jednym z pionierów w tej dziedzinie. A ja byłem pierwszy, kto zajął się właśnie neurologią dziecięcą na naszym terenie. Ona dała mi ogromne pole do działania – nie tylko leczenie, ale i praca z rodziną, z otoczeniem dziecka. To była dla mnie idealna droga.

Czego by sobie pan życzył, by czytelnicy wynieśli z „Intumescencji”?

– Życzyłbym sobie, żeby czytelnik zapoznał się z historią naszego regionu. Żeby zobaczył, jak wyraźnie zmiany zaszyły w minionym wieku – jak trudny to był czas dla naszych przodków. Dwie wojny światowe, głód, bezrobocie... Trzeba było przez to wszystko przejść. Chciałbym, żeby ludzie potrafili to docenić. Żeby potrafili cenić życie. Zrozumieć, że życie może być piękne. Że może mieć wartość. Że można się poświęcić swojemu zawodowi – i mieć z tego satysfakcję. ▲

A sama specjalizacja? Neurologia?

– To przyszło trochę później. W czasie studiów zacząłem się interesować fizjologią i patofizjologią, i wtedy neurologia mnie pochłonię-

Milików-Centrum

Rok otwarcia: 1984

Podstawowe informacje: Dom PZKO w Milikowie-Centrum, 739 81 Milików 318, tel. 724 538 703, e-mail: pzko.milikow.centrum@gmail.com, do wynajęcia: sala, kuchnia, jadalnia, zaplecze na podwórku, sześć pokoi na noclegi dla 45 osób.

Opis: Dom PZKO stoi obok Urzędu Gminy, w bliskim sąsiedztwie budynku szkoły i przedszkola. W suterenie znajdują się odnowiona kuchnia, jadalnia, szatnia, sanitariaty oraz salka, która powstała w wyniku niedawnej przebudowy. Sala główna dla 120 osób ze sceną mieści się na podwyższonym parterze. Obok budynku jest ogród z miejscem na ognisko. W Domu PZKO odbywają się przedstawienia zespołu teatralnego, tradycyjne imprezy MK PZKO (Dzień Kobiet, „Jajecznicza” czy „Gulaszówka”). Ostatnio organizowany jest festiwal rockowy „Rockowani pod gróniami”. Odbywają się także imprezy szkolne.

Ostatnia dekada: Przeprowadzono częściowy remont kuchni i magazynu kulis teatralnych. W ub. roku ocieplono strych, wyremontowano kotłownię, wymieniono kaloryfery, zainstalowano system audiowizualny w sali głównej oraz odnowiono parkiet. Zakupiono krzesła i stoły.

Plany: W br. koło PZKO otrzymało dotację za pośrednictwem Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” i przeprowadza remont windy towarowej z kuchni do sali głównej, remont sanitariatów w piwnicy, buduje łazienki i małą kuchnię na pierwszym piętrze, a także odnawia salkę „Kozubowa”. W planach na dalsze lata jest remont dachu, ocieplenie całego obiektu, wybudowanie zadaszonego tarasu oraz sanitariatów na zewnątrz, remont pozostałych wnętrz.

Mosty koło Jabłonkowa

Rok otwarcia: 1936 (jako Dom Polski „Kasowy”)

Podstawowe informacje: Dom PZKO „Kasowy” w Mostach koło Jabłonkowa, 739 98 Mosty k. Jablonkowa 470, tel. 731 414 429, e-mail: info@kasowy.eu, www.kasowy.eu, do wynajęcia: duża sala wielofunkcyjna ze sceną i zapleczem techniczno-gastronomicznym (140 os. w układzie balowym lub weselnym, 220 w koncertowym), mniejszy lokal i bar w suterenie, pokoje na poddaszu.

Opis: Budynek wzniesiono w okresie międzywojennym dzięki staraniom społeczności polskiej przy udziale Raiffeisen Bank. Stoi w centrum miejscowości. W 2007 roku rozpoczęto gruntowny remont. Zmodernizowano kuchnię, sanitariaty, salę widowiskową, wstawiono nowe okna. Podczas renowacji użyto drewna i kamienia, wykorzystano tradycyjne regionalne elementy snycerskie.

Ostatnia dekada: W latach 2019-2021 budynek poszerzono, powstały sale wystawowe, pomieszczenia administracyjne oraz zaplecze cateringowe. W 2024 dobudowano część ogrodzenia, zainstalowano system kamerowy, zdalne sterowanie systemem grzewczym, kuchnię wyposażono w piekarniki. Rozbudowa budynku stworzyła przestrzeń

Plany: Odbywają się tutaj imprezy gminne: zarówno polskie, jak i czeskie. W 2024 roku miało miejsce ok. 70 wydarzeń, w tym roku jest już zarezerwowanych ok. 60 terminów.

Nydek

Rok otwarcia: 1970

Podstawowe informacje: Dom PZKO im. Anny Ruckiej w Nydku nr 129, 739 96, tel. 739 150 545, e-mail: pzkonnydek@seznam.cz, www.pzkonnydek.cz. Do wynajęcia: cały obiekt lub sala główna dla 100 osób, mniejsza salka, kuchnia

Opis: Dom PZKO stoi w pobliżu rynku, obok drogi prowadzącej do skoczni narciarskiej. Powstał w wyniku rozbudowy części byłej gospody. Dysponuje niedużym ogrodem. Jednym z najważniejszych wydarzeń jest Kiermasz Jesienny połączony z pieczeniem placzków ziemniaczanych i „bachorów”. Inne imprezy to bal, wigilia oraz spotkanie z Mikołajem dla najmłodszych. Wiosną w ogrodzie odbywa się smażenie jajecznic połączony z obchodami Dnia Dziecka.

Ostatnia dekada: Pod koniec 2021 roku została pomalowana elewacja Domu PZKO.

Plany: W tym roku planowana jest budowa nowej wiaty przy Domu PZKO, dofinansowana z fundacji „Nadace Via”. Ponadto trwają prace nad projektami budowlanymi na modernizację kuchni oraz salki.

Kolejne Domy PZKO przedstawimy za dwa tygodnie.

Milików-Pasieki

Rok otwarcia: 1987

Podstawowe informacje: Dom PZKO w Milikowie-Pasiekach, 739 81 Milików nr 328, tel. 739 982 430 e-mail: ewa.kawulokova@seznam.cz, do wynajęcia: cały obiekt, mała salka na parterze, sala na 100 miejsc na piętrze, duża kuchnia, na poddaszu 3 salki.

Opis: Dwupiętrowy Dom PZKO znajduje się obok boiska należącego do klubu sportowego. MK PZKO posiada mały plac obok budynku, gdzie organizuje imprezy plenerowe. Na parterze znajduje się salka zebrania dla 20 osób, podręczna biblioteka, toalety i łazienka. Na piętrze jest sala główna ze sceną, obok spiżarnia, kuchnia i bar. Na drugim piętrze mieszczą się trzy pokoje i strych służący jako magazyn. W pokojach można przenocować na materacach. W Domu PZKO odbywają się bale, uroczystości rodzinne, spotkania towarzyskie. Z budynku korzystają także Macierz Szkolna z Koszarzysk, klub sportowy, który urządza tam bal, a także harcerze.

Ostatnia dekada: Przeprowadzono renowację parkietu w sali na piętrze. Przy wsparciu finansowym gminy Milików wymieniono poszycie dachu na nowe. Położono nową wykładzinę na schodach, zainstalowano nowe oświetlenie w sali na piętrze, zakupiono stoły, a także piec i piekarniki do kuchni.

Plany: Wymiana ogrzewania gazowego na nowe, bardziej wydajne, zakup nowych krzesel.

Nawsie

Rok otwarcia: 1985

Podstawowe informacje: Dom PZKO im. Jury spod Grónia w Nawsiu, 739 92 Nawsie 270, tel. 727 812 380, e-mail: prezes@nowsic.cz, www.nowsic.cz, do wynajęcia: sala główna (dla 150 osób) łącznie ze sceną, osobno scena, jadalnia, mniejsza salka, kuchnia.

Opis: Dom PZKO powstał poprzez przebudowę prywatnego gospodarstwa zakupionego przez MK PZKO. W pierwszej dekadzie XXI wieku stopniowo przeprowadzono w obiekcie remont kapitalny, zakończony w 2009 roku. W sali głównej znajduje się stała ekspozycja poświęcona Władysławowi Niedobie – Jurze spod Grónia. W Domu odbywają się przede wszystkim bale – PZKO, ale też innych organizacji, finał „towerówki” połączonej ze smażeniem jajecznic, koncerty chóru „Melodia”, szkolne jasełka, potańcówka z quizem.

Ostatnia dekada: Zakupiono stoły i krzesła do dużej sali oraz krzesła do mniejszej, nowy piec gazowy do kuchni, częściowo wyremontowano mieszkanie gospodarza.

Plany: Palącym problemem jest ogrzewanie budynku. Trzeba zrobić nowe centralne ogrzewanie. Koło PZKO składa wnioski o dotacje i granty, aby pozyskać na to fundusze.

Olbrachcice

Rok otwarcia: 1995

Podstawowe informacje: Dom PZKO w Olbrachcicach, 735 43 Olbrachcice, ul. Główna 10, tel. 725 795 075, e-mail: m.kloza@matbohemia.cz, www.olbrachcice.pzko.cz, do wynajęcia: duża sala (dla 100-120 osób) z kuchnią, trzy mniejsze salki, kuchnia

Opis: Budynek stojący w centrum wsi, z końca XIX wieku, został przebudowany na Dom PZKO w latach 90. ub. wieku. Na parterze znajdują się sala główna, kuchnia, mniejsza salka i bar. Na piętrze mieszczą się sala dla 30 osób, pomieszczenie Klubu Kobiet i Klubu Młodych oraz mniejsza kuchnia. W Domu PZKO odbywają się Bal Ostatkowy, „Śledziówka”, „Kwiatki dla Pań”, spotkania Klubu Propozycji i inne imprezy, także polskiej szkoły i przedszkola. Znajdują się tam dwa stoły do gry w tenisa stołowego, stół do bilardu i rzutki.

Ostatnia dekada: W 2021 roku wymieniono okna w suterenie oraz drzwi wejściowe. Główna kuchnia została wyposażona w piec wielofunkcyjny, zmywarkę i dwie nowe lodówki. Odnowiono schody na pierwsze piętro, w suterenie położono nowe dywany. Wymieniono bruk i umieszczono duży stół oraz trzy ławki.

Plany: W maju lub czerwcu br. zostanie przeprowadzony remont dachu. W przyszłości MK PZKO zamierza zainwestować w nowe wyposażenie lokali na pierwszym piętrze oraz remont toalet w piwnicy.

(dc)

Gniezno, tu zaczęła się Polska (cz.2)

Nie byłoby koronacji, gdyby nie było arcybiskupstwa gnieźnieńskiego. A nie byłoby arcybiskupstwa gnieźnieńskiego, gdyby nie było świętego Wojciecha. I tak ślady początków polskiej państwowości prowadzą do katedry w Gnieźnie, gdzie znajdują się relikwie św. Wojciecha, słynne Drzwi Gnieźnieńskie i pozostałości świątyni, w której Bolesław Chrobry został koronowany na pierwszego króla Polski.

● Pomnik Bolesława Chrobrego przed gnieźnieńską katedrą.

● Relikwie św. Wojciecha znajdują się w centralnym miejscu świątyni.

● Drzwi Gnieźnieńskie to perełka katedry, która pokazuje obrazkową historię św. Wojciecha. Zdjęcia: ŁUKASZ KLIMANIEC

Łukasz Klimaniec

O d w i e d z a j a c Gniezno turyści pierwsze kroki kierują w stronę katedry, przed którą stoi monumentalny pomnik Bolesława Chrobrego. To tu najchętniej wyciągają aparaty i smartfony, żeby zrobić sobie pamiątkowe zdjęcie na tle podobizny pierwszego polskiego króla i katedry. Z drugiej strony świątyni znajduje się Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej, które sprawuje pieczęć nad skarbcem katedralnym, trzecim obok wawelskiego i jasnogórskiego z najcenniejszymi i najbardziej unikatowymi zabytkami sakralnej sztuki romańskiej i gotyckiej w Polsce.

Kościół razem z państwem

– Jeżeli mówimy o Gnieźnie, to mówimy o pierwszej stolicy Polski, czyli miejscu, w którym tworzyła się Polska, gdzie powstawały zryby państwowości polskiej – rozpoczyna rozmowę Bartosz Przybyła, dyrektor Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej, przyjmując mnie w swoim gabinecie. – To tu, na Wzgórzu Lecha, a więc dokładnie gdzie posadowiono jest katedra gnieźnieńska i budynek naszego muzeum, mieszkał król i arcybiskup – zaznacza.

Wskazuje, że już w konstrukcji budowy grodu gnieźnieńskiego w X wieku widać miejsce wydzielone dla króla oraz dla hierarchii Kościoła. Zdaniem Przybyły to oznacza, że od początku Polska rodziła się jednocześnie poprzez Kościół i struktury państwowe. Dlatego, w jego opinii, nie da się rozdzielić tematów Kościoła od państwa. Dowodem jest choćby spotkanie cesarza Ottona III w Gnieźnie z Bolesławem Chrobrym. To wydarzenie na Wzgórzu Lecha, podczas którego wielki władca jako pielgrzym przy-

był do Gniezna, aby pokłonić się relikwii św. Wojciecha, wywarło ogromny wpływ na późniejszy rozwój państwa polskiego.

– Na naszej wystawie pokazujemy relikwie św. Wojciecha właśnie w kontekście Zjazdu Gnieźnieńskiego. Relikwiarz znajduje się na tle wielkiego rysunku przedstawiającego Ottona III i Bolesława Chrobrego – zaznacza. Co najciekawsze, relikwie wystawione w Gnieźnie zostały w 1000 roku wręczone Ottonowi III przez Bolesława Chrobrego i... przewiezione do Bazyliki św. Bartłomieja w Rzymie. Znajdowały się tam przez ponad 900 lat! Dopiero w 1928 r. na prośbę prymasa Augusta Hłonda papież zgodził się na przekazanie części relikwii z powrotem do Gniezna.

– To relikwie, których dotyczył Otton III i Bolesław Chrobry. Przez 900 lat znajdowały się w nienaruszonym stanie w Rzymie – zauważa Bartosz Przybyła.

Centralne miejsce korony

Od chwili koronacji Chrobrego i Mieszka II katedra gnieźnieńska stała się centralnym miejscem koronacyjnym. To właśnie w tym miejscu kolejni polscy królowie objęli władzę – aż do 1300 r., czyli momentu koronacji Wacława II Czeskiego.

– Zawsze podczas koronacji króla Polski obecny był arcybiskup gnieźnieński. Nawet później, kiedy koronacje zostały przeniesione do Krakowa, bo przecież w 1320 roku Władysław Łokietek przyjmował koronę na Wawelu, to w koronacji brał udział arcybiskup gnieźnieński, a nie krakowski. Podczas kolejnych było tak samo – podkreśla dyrektor.

Mówiąc o Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej trzeba wymienić w pierwszej kolejności trzy jego najważniejsze zabytki – to słynne Drzwi Gnieźnieńskie wykonane w 1175 r., kielich królewski, ufundowany dla kłasztora w Trzemesznie, który był świadkiem tych koronacji oraz pierścien, jaki koronowany w Gnieźnie

Przemysł II ofiarował biskupowi Bogumiłowi, koronatorowi Przemysła I i Wacława II Czeskiego. Ale są też skarby archiwalne, jak złoty kodeks gnieźnieński (ewangeliarz stworzony prawdopodobnie w końcówce XI w.) czy bulla gnieźnieńska nazywana „złotą bullą” języka polskiego, w której papież Innocenty II określił granicę diecezji gnieźnieńskiej (1136 rok) i w której znalazło się 400 nazw polskich miejscowości. – To dokument, który świadczy o tym, że państwowość polska właśnie tutaj powstawała. Obecność tych zabytków świadczy o randze tego miejsca – zaznacza nasz rozmówca.

Zaczęło się od rotundy

Ogłoszenie 2025 Rokiem Milenium Koronacji Pierwszych Królów Polski powoduje, że do Gniezna coraz chętniej zaglądają turyści. Barbara Nowicka-Cieślińska, przewodnicząca z Muzeum Archidiecezjalnego, którą spotkam przed wejściem do katedry, przyznaje, że zauważalny jest wzrost turystów indywidualnych, którzy najczęściej w weekendy odwiedzają gnieźnieńskie zabytki.

– Zainteresowanie turystów jest duże, a im bliżej kwietnia i maja to zaczyna być większe – przyznaje przewodnicząca. Barbara Nowicka-Cieślińska zabiera mnie do katedry, kierując się wprost do jej podziemi, gdzie znajduje się rezerwat archeologiczny. Są tam pozostałości po najstarszych katedrach, które znajdowały się dokładnie w tym miejscu. Dobrze obrazuje to plansza umieszczona przed wejściem do podziemi, na której widać poszczególne etapy zmian – od rotundy do katedry gotyckiej. No najpierw w tym miejscu ok. 970 roku została wzniesiona niewielka przedromańska rotunda (podobna do tej, jaka jest na Wzgórzu Zamkowym w Cieszyźnie). Najpewniej to jej rotundzie pierwotnie zostały złożone szczątki biskupa Wojciecha. Bolesław Chrobry stwierdził jednak, że św. Wojciech zasługuje

na godniejsze miejsce pochówku, dlatego postanowił rozebrać rotundę i w jej miejsce wzniesić okazałą bazylikę, a relikwie św. Wojciecha umieścić w centralnym punkcie.

Po zniszczeniach dokonanych w trakcie najazdu Czechów pod wodzą księcia Przemysława, katedra wymagała odbudowy. Wzniesiono ją jako bazylikę romańską, jeszcze bardziej okazałą i reprezentacyjną. W podziemiach są wyeksponowane resztki fundamentów rotundy, a także późniejszej bazyliki. Barbara Nowicka-Cieślińska przypomina, że było tu miejsce pochówku Radzima, przyrodniego brata św. Wojciecha. Prowadzi mnie do nekropolii prymasów, w której spoczywa m.in. Ignacy Krasicki, znany powszechnie bardziej jako poeta, niż arcybiskup.

Komiks na drzwiach

Z podziemi wychodzimy na powierzchnię, stając przed perełką katedry – Drzwiami Gnieźnieńskimi.

– Kiedy wśród turystów są grupy dzieci, zwykle mówimy, że te drzwi to chyba pierwszy komiks – uśmiecha się przewodnicząca. Wszystko dlatego, że okazałe wrota zostały ozdobione scenkami z życia św. Wojciecha – pokazują m.in. jego narodziny, ofiarowanie w świątyni, objęcie biskupstwa w Pradze, działalność ewangeliczną po męczeńską śmierć i wykupienie szczątków św. Wojciecha przez Bolesława Chrobrego. Barbara Nowicka-Cieślińska zauważa, że obrazkowa opowieść o św. Wojciechu naniesiona na drzwi to wyjątkowa rzecz. W tamtym czasie podobne wrota zostały wykonane w Niemczech i we Włoszech. Ale na nich widnieją sceny biblijne. – Drzwi Gnieźnieńskie są jedynymi zachowanymi tego typu drzwiami romańskimi, gdzie całą powierzchnię poświęcono jednej postaci, św. Wojciechowi – zaznacza przewodnicząca.

Drzwi zostały wykonane jako wejście do katedry, która z jednej strony była miejscem pochówku św. Wojciecha, ale z drugiej aulą koronacyjną

Warto wiedzieć

Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej czynne jest od poniedziałku do soboty od 9.00 do 16.00 (od maja do października działa godzinę dłużej, do 17.00).

Cennik:

- Drzwi Gnieźnieńskie (wejście z przewodnikiem w cenie biletu) 14 zł (normalny), 11 zł (ulgowy), podziemia katedry odpowiednio 12 i 10 zł, taras widokowy 10 i 8 zł
- Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej 16 i 12 zł. Kartet na całość – 42 i 33 zł.

Informacja i rezerwacje grupowe

+48 602 708 231.

Od 5 kwietnia na wystawie podzielonej na trzy panele (Chrzt Polski, Zjazd Gnieźnieński, Koronacja) zobaczycie będzie można m.in. ewangeliarz z 800 roku, relikwiarz Wojciechowy oraz bullę papieża Innocentego, pontyfikat rzeszowskiego, a także koronę wczesnopiastowską datowaną na połowę XIII wieku (ok. 1250 r.).

królów Polski. Dlatego musiały być okazałe. Wykonane z brązu, mieniające się złotem i jaśniejące blaskiem nie były wejściem dla każdego, lecz tylko dla uprzywilejowanych.

Dlatego Gniezno ma tak olbrzymie znaczenie dla historii Polski? Bartosz Przybyła mówi wprost: – Tu miały miejsce ważne wydarzenia. To w Gnieźnie, oprócz tego, że Otton III spotkał się z Bolesławem Chrobrym, Mieszko I wybudował dla swojej żony Dobrawy, księżniczki czeskiej z dynastii Przemysławów, miejsce pochówku. Później ciało Dobrawy zostało przewiezione w inne miejsce, ale do dziś w katedrze znajduje się płyta, która upamiętnia ten pochówek. To jest 970 rok! Dlatego mówimy o Gnieźnie jako miejscu, w którym państwo polskie się rodziło. ▲

Janusz Bittmar

Koszmar rodzica i nie tylko. Czteroodcinkowa brytyjska produkcja „Dojrzewanie” wbija w fotel z mocą najlepszego kleju błyskawicznego.

RECENZJE

DOJRZEWANIE

O tej brytyjskiej mini-serii jest ostatnio tak głośno, że nawet znajomi, którzy gardzili Netflixem z powodu coraz większego chwaszczenia ramówki zbędną treścią, pytali ostatnio, czy warto z powodu tego jednego czteroodcinkowego serialu wykupić abonament. Tak, warto. I to natychmiast, jeśli mogę użyć sformułowania stosowanego najczęściej w domu, żądając posprzątania czegoś w trybie błyskawicznym. Przy okazji posprzątam też we własnych zakamarkach duszy, co dotyczy zwłaszcza rodziców nastoletnich dzieci.

Mało która produkcja telewizyjna otworzyła w ostatnich latach tak poważną dyskusję w przestrzeni publicznej, jak właśnie „Dojrzewanie” (w oryg. „Adolescence”). Śledzimy losy średnio zamożnej rodziny brytyjskiej, której 13-letni syn zostaje oskarżony o brutalne zabójstwo swojej koleżanki ze szkoły. Już pierwsze ujęcia kamery emitującej wtargnięcie policji do mieszkania Millerów wywołują ciarki na plecach, a to dopiero początek jazdy, po której na mecie będziemy tak zdolowani serią pytań, że wolę to napisać od razu w tym miejscu, żeby nie było zaskoczeń.

Przed wszystkim w odruchu rodzicielskiej troski każdy, z kim miałem okazję rozmawiać na temat serialu, stanowczo twierdził, że teraz to będzie ograniczał swojemu dziecku dostęp do mediów społecznościowych i smartfona w sposób radykalny. Ten serial oczywiście wbija w fotel oczywiście nie tylko rodzica nastolatka, ale myślę, że najmocniej uderzy w psychikę właśnie nas, rodziców (sam mam dwie córki w szkole podstawowej). Otóż to: placz nad rozłamanym mlekiem i wyrzuty sumienia rodziców, którzy zorientują się, że ich 13-letni Jamie (Owen Cooper) jest mordercą, są najmocniejszym przekazem serialu. „Gdzie byłem, kiedy mój syn godzinami gapił się w ekran smartfona i tonął w depresjach, szukając odpowiedzi na pytanie: czy ze strony rówieśników?”. No właśnie, gdzie?

W „Dojrzewaniu” zostały najbardziej uwypuklone relacje między ojcem a synem. Ojcu, którego rewelacyjnie zagrał współtwórca całej mini-serii Stephen Graham, oddano największe pole do popisu. Eddie Miller zostaje zaraz w pierw-

● „Dojrzewanie” to pozycja obowiązkowa dla każdego rodzica.

szym odcinku opisującym proces aresztowania i przesłuchań syna wciągnięty w epicentrum wydarzeń, z którego nie ma ucieczki. Jest tylko coraz więcej pytań, czarnych myśli i zwątpienia. Stephen Graham wspólnie z Jackiem Thornem zatroszczyli się o scenariusz, reżyserią zajął się Philip Barantini. W tym trójkącie wszystko idealnie wypaliło, włącznie ze spektakularną warstwą techniczną produkcji, nakręconą jednym ujęciem – bez cięć, montażu, bez klejenia. Jeśli wierzyć twórcom serialu, to w razie potknięcia cały odcinek kręcono od nowa, żeby zachować pożądaną efektowność. W ten sposób udało się zrealizować za-

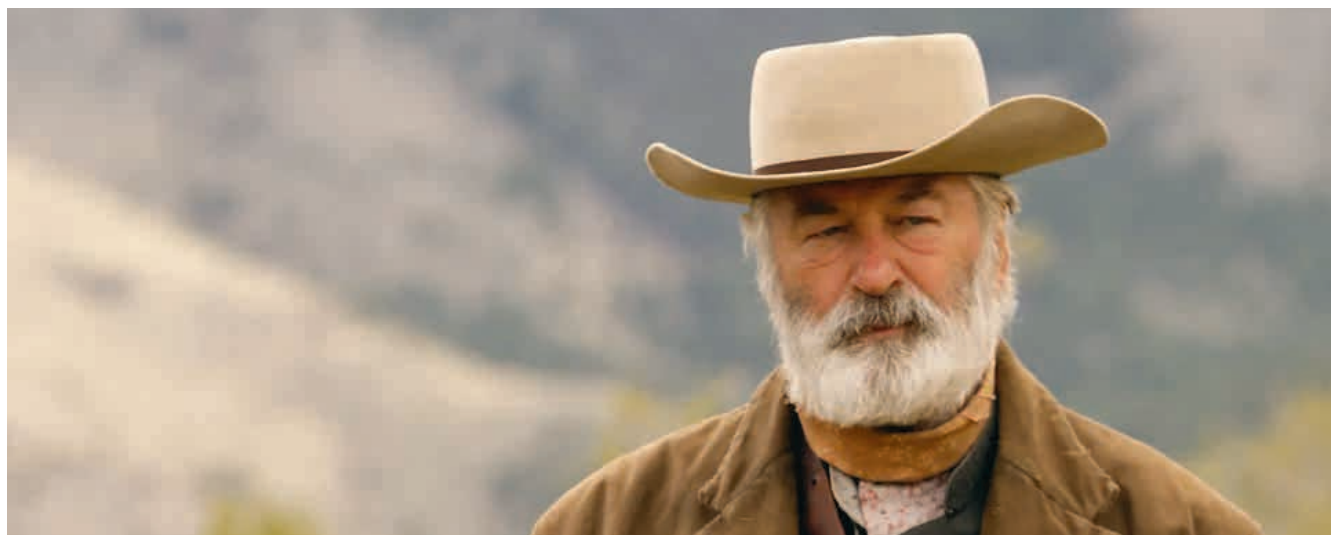
myśl dynamicznego dokumentu, w którym kamera podąża za protagonistami, napięcie dałoby się kroić nożem. Dla mnie to najlepszy odcinek, zbudowany na fundamentalnych pytaniach i rewelacyjnie zagrany przez 13-letniego Owena Coopera. Ten chłopak nigdy wcześniej nie miał okazji stanąć przed kamerą, co jeszcze potęguje wrażenie wizualne „Dojrzewania”.

Kończąc recenzję „Dojrzewania” do Pop Artu, ukradkiem zerkam na dziesięcioletnią córkę odrabiającą zadania domowe. Obok na stole leży smartfon z dziwnymi naklejkami, narzędzie jej kontaktu z koleżankami z klasy... ▲

PRZEZ LORNETKĘ

● Alec Baldwin wolałby o westernie „Rust” jak najszybciej zapomnieć.

Zdjęcia: mat. prasowe

Nowa ekranizacja „Lalki” będzie seksy

Bolesław Prus zobowiązuje. Taką mantrę powtarzają sobie nieustannie twórcy nowej ekranizacji „Lalki”, trzeciej w historii polskiej kinematografii. Zdjęcia ruszą w sierpniu, ale już teraz trwa gorączkowa krzątania. Reżyserii podejmie się Maciej Kowalski, którego fani kina mogli poznać ze świetnej strony za kamerą „Niebezpiecznych dzentelmenów”. Obsada słynnego dzieła polskiego pisarza też robi wrażenie – do roli Stanisława Wokulskiego wybrano Marcina Dorocińskiego, zdaniem reżysera idealnego kandydata. O efektach rozmawiać na temat serialu, stanowczo twierdził, że teraz to będzie ograniczał swojemu dziecku dostęp do mediów społecznościowych i smartfona w sposób radykalny. Ten serial oczywiście wbija w fotel oczywiście nie tylko rodzica nastolatka, ale myślę, że najmocniej uderzy w psychikę właśnie nas, rodziców (sam mam dwie córki w szkole podstawowej). Otóż to: placz nad rozłamanym mlekiem i wyrzuty sumienia rodziców, którzy zorientują się, że ich 13-letni Jamie (Owen Cooper) jest mordercą, są najmocniejszym przekazem serialu. „Gdzie byłem, kiedy mój syn godzinami gapił się w ekran smartfona i tonął w depresjach, szukając odpowiedzi na pytanie: czy ze strony rówieśników?”. No właśnie, gdzie?

Western z tragedią w tle

W sieci pojawił się właśnie zwiastun amerykańskiego westernu „Rust”, który większość osób kojarzyć będzie z głośną sprawą tragedii na planie. Również na łamach Pop Artu śledziliśmy zawirowania śledztwa, oskarżenia wystosowane wobec odtwórcy głównej roli, Aleca Baldwina, a potem nagły zwrot akcji, uniewinnienie aktora. Sam Baldwin nie pojawił się nawet na premierze filmu, która miała miejsce na festiwalu Camerimage. Przypomnijmy, broń użyta przez aktora na planie przypadkowo zabiła operatorkę Halinę Hutchins i raniła reżysera Joela Souza. 18-miesięczny wyrok za śmierć Hutchins odsiaduje zbrojniczyni Hannah Gutierrez Reed.

Jude Law zagra Putina

Nie tylko Patryk Vega skusił się na nakręcenie filmu o Władimirze Putinie.

sytuacji, kiedy bohaterowie siedzą za wspólnym stołem w celi przesłuchań, napięcie dałoby się kroić nożem. Dla mnie to najlepszy odcinek, zbudowany na fundamentalnych pytaniach i rewelacyjnie zagrany przez 13-letniego Owena Coopera. Ten chłopak nigdy wcześniej nie miał okazji stanąć przed kamerą, co jeszcze potęguje wrażenie wizualne „Dojrzewania”.

Kończąc recenzję „Dojrzewania” do Pop Artu, ukradkiem zerkam na dziesięcioletnią córkę odrabiającą zadania domowe. Obok na stole leży smartfon z dziwnymi naklejkami, narzędzie jej kontaktu z koleżankami z klasy... ▲

OFERTA

PIŁKA NOŻNA – CHANCE LIGA: Sigma Ołomuniec – MFK Karwina (sob., 13.30), Banik Ostrawa – Sparta Praga (sob., 16.00). **MŚLF:** Karwina B – Trzinec (niedz., 10.15). **IV LIGA-gr. F:** Petrvald n. M. – Hawierzów (sob., 15.30), Bogumin – Břidličná (niedz., 15.30). **MISTRZOSTWA WOJEWÓDZTWA:** Cz. Cieszyn – Jakubcowice (sob., 10.15), Haj – Stonawa, Brusperk – Sl. Orłowa (sob., 15.30). **IA KLASA-gr. B:** Palkowice – Olbrachcice, Dobratce – Śmitowice, Sucha Górna – Bystrzyca (sob., 15.30), Jabłonków – Koprzywnica, Kozłowie – L. Piotrowice (niedz., 15.30). **IB KLASA-gr. C:** Wactławowice – Gnojnik, Oldrzychowice – B. Orłowa, Dobra – Niebory, Wędrynia – L. Piotrowice, Żuków G. – Śedliszcze (sob., 15.30), Cierlicko 2022 – Luczina, Nydek – Dzieńmorowice (niedz., 15.30). **MP KARWIŃSKIEGO:** V. Bogumin – G. Hawierzów, Lutynia Dolna – G. Będowice, Dąbrowa – B. Rychwałd, Wierzniovice B – Łąki, Hawierzów B – Sn Hawierzów (sob., 15.30), Sucha Górna B – Sł Pietwałd (niedz., 14.00). **MP FRYDEK-MISTEK:** Mosty k. J. – Nawisie, Czeladna – Piossek, Toszonowice – Milików (sob., 15.30), Śmitowice B/Niebory B – Hukwałdy (niedz., 10.00), Bukowiec – Gródek (niedz., 15.30). (jb)

W SKRÓCIE

ZNAMY FINALISTÓW PIŁKARSKIEGO PUCHARU POLSKI. Piłkarze Legii Warszawa pokonali na Stadionie Śląskim pierwszoligowy Ruch Chorzów 5:0 i awansowali do finału Pucharu Polski. Dzień wcześniej Pogoń Szczecin wygrała na wyjeździe z Puszcza Niepolomice 3:0. Finał tradycyjnie odbędzie się 2 maja na PGE Narodowym.

KIELCE ZA BURTĄ. Piłkarze ręczni Indurii Kielce w rewanżowym meczu 1/8 finału Ligi Mistrzów zremisowali na wyjeździe z Fuchsee Berlin 38:37 (24:21) i odpadli z rozgrywek. Niemiecka drużyna, która wygrała pierwszy mecz 32:27, awansowała do ćwierćfinału. (jb, PAP)

Olza Run wraca!

17 maja – to obowiązkowa data w kalendarzu wszystkich miłośników biegów długodystansowych. Właśnie w tym dniu odbędzie się 4. edycja sztafetowego biegu Olza Run, którego start zaplanowany został ponownie w Boguminie-Szonymchlu, a meta w Istebnej na Złotym Groniu. Zgłoszenia drużyn przyjmowane są na stronie organizatora, www.olzarun.cz, do końca kwietnia.

Olza Run powraca po dwuletniej przerwie, po raz ostatni sztafety rywalizowały na trasie w 2023 roku. Ze zwycięstwa radowała się wtedy ekipa Lauba w składzie Marcin Czudek, Michał Staszowski, Jakub Vacovsky, Adam Kluz i Josef Szpyrc. W sumie wystartowało 27 pięciodobowych drużyn, po raz pierwszy na trasie

O medale w polonijnym tenisie

Rekordowa liczba zawodników uczestniczy od czwartku w III Polonijnych Halowych Mistrzostwach Świata w Tenisie Ziemnym. Czwrotniowy turniej w hali Vitality w Wędryni zwabił polonijnych tenisistów z Litwy, Austrii, Niemiec, a także odleglejszych zakątków świata. O medale walczy również prawie 30-osobowa reprezentacja Polaków w Republice Czeskiej.

To już tradycja, że PTTS „Beskid Śląski” w wiosennym terminie stawia m.in. na tenis ziemny, który wśród Polonii z całego świata cieszy się niesłabnącą popularnością, o czym świadczą m.in. zacięte turnieje w ramach Światowych Letnich Igrzysk Polonijnych. Stali bywalcy kortów tenisowych przyjechali wczoraj również do Wędryni, która aż do niedzieli zamieni się w centrum tenisowych wydarzeń na Zaolziu. Do dyspozycji zawodników są cztery profesjonalne korty do gry w tenisa, z wykorzystaniem technologii „rebound ace” dla jak najlepszych wrażeń podczas rywalizacji. W czwartkowym programie rozegrano fazę grupową, która wyłoni późniejszą drabinkę turnieju w kategoriach mężczyzn, kobiet i miksta. Finałowe mecze zaplanowano na sobotę i niedzielę.

– Cieszymy się z dużego zainteresowania turniejem. Dla nas to duża nobilitacja i zobowiązanie, żeby wciąż podnosić poprzeczkę – powiedział „Głosowi” Arnold Sikora, szef turnieju, na co dzień wiceprezes PTTS „Beskid Śląski”. W czwartek w wędryńskiej hali można było spotkać zarówno tenisistów przygotowujących się do swoich meczów grupowych, jak też osoby towarzyszące, wspierające przyjaciół i znajomych na korcie. Halina Twardzik, prezes

PTTS „Beskid Śląski” znalazła się właśnie po stronie kibiców. – Ten turniej to nasza sztafetowa impreza wiosenna celująca w polonijnych sportowców, dla których przyjazd na Zaolzie kojarzy się nie tylko ze sportową rywalizacją, ale też integracją i poznaniem naszego pięknego skrawka ziemi – zauważyła w rozmowie z naszą gazetą Twardzik. Jej słowa potwierdził m.in. Erwin Szutowicz z Wilna. – Cała rodzina gra w tenisa, a więc nie zastanawialiśmy się zbyt długo nad zaproszeniem ze strony organizatorów z Wędryni. W zeszłym roku udało mi się wywalczyć trzecie miejsce w swojej kategorii do lat 45. Ten wynik chciałbym co najmniej powtórzyć w tym roku. Atmosfera, zaplecze, rodzinne podejście ze strony organizatorów, to wszystko przekłada się na piękne przeżycia u w Wędryni – powiedział nam tenisista z Litwy.

Do tradycyjnych uczestników turnieju i dodajmy – medalistów – należy też reprezentant Polonii Austriackiej, Włodzimierz Siudek. Były piłkarz Ruchu Chorzów od wielu lat uprawia właśnie tenis ziemny, a turniej w Wędryni należy do jego ulubionych przystanków. – Zobaczymy, jak będzie w tym roku. Jestem znów o rok starszy, a z czasem jeszcze nikt nie wygrał – stwierdził z uśmiechem pan Włodek. Również na niego czekała w czwartek rywalizacja w fazie grupowej, kluczowa dla stworzenia turniejowej drabinki i właściwej walki o medale.

W Wędryni startuje w tym roku ponownie okazała grupa tenisistów z Zaolzia. Oprócz stałych bywalców, takich jak Karin Farna, Tadeusz Farny czy Marek Piwko w hali Vitality walczą również debiutanci. Po raz pierwszy w polonijnych mistrzostwach w Wędryni zameldowała się Vanesa Zi-

chlarszowa z Karwiny. Młoda zawodniczka uprawiająca tenis wyczynowo w karwińskim klubie w rozmowie z „Głosem” przyznała, że na pomysł startu w Wędryni wpadła podczas ostatnich letnich igrzysk polonijnych. – Na letnich igrzyskach zauważyłam, że poziom polonijnego tenisa jest wysoki i pomyślałam, że fajnie byłoby spróbować szczęścia również w halowych mistrzostwach organizowanych w naszym regionie – zdradziła nam Vanesa. O tym, jak poszło w wędryńskim turnieju nie tylko bohaterom naszego artykułu, przekonamy się w najbliższych dniach. – Te mistrzostwa są też okazją do spotkań w polonijnym gronie, przygotowaliśmy dla uczestników kilka niespodzianek w ramach programu towarzyszącego – powiedział w imieniu organizatora, PTTS „Beskid Śląski”, Arnold Sikora. Jego również zobaczymy na korcie podczas turniejowych zmagani. ▲

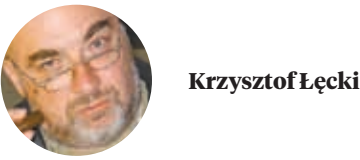

do kuriozalnych sytuacji, że z głosników leci nazwiska zwycięzczy, które zagłusza muzyka kapeli – zaznaczył Marek.

Podobnie jak dwa lata temu, partnerem wydarzenia będzie Fundusz

(jb)

pre-teksty i kon-teksty /363/

Ojcowie i dzieci

Wielkimi krokami nad Wisłą zbliżają się wybory prezydenckie. Jak w każdych wyborach będzie przynajmniej kilka kwestii zapalnych, ogniskujących uwagę potencjalnych wyborców, a zatem – w konsekwencji – także kandydatów i sztabów wyborczych. Oczywiście, przynajmniej niektórzy kandydaci liczyć mogą na „żelazne elektoraty” opcji politycznych, które reprezentują. Choć mimo wszystko trzeba będzie nawet i tę „żelazną” część wyborców zmobilizować.

W czasie przedwyborczym zawsze wskazać można kilka spraw, które dadzą sztabom i kandydatom możliwość do głośnych kampanijnych pozukiwań. Politycy chętni do zamieszkania w przydeńskim pałacu te właśnie sprawy postawią na ostrzu noża – nie po to, by pięknie różnić się od konkurenta, ale by pokazać, jak bardzo są od niego lepszym wyborem. W innych kwestiach kandydaci będą starali się ślizgać, by nie zrazić elektoratu centrowego, który jest do „wyjścia”. I jest jeszcze trzecia kategoria spraw, „o których będą te wybory”. Te, w których przynajmniej Rafał Trzaskowski i Karol Nawrocki będą mówili jednym głosem. I to nawet nie dlatego, że mają w tej sprawie jasne, niewzruszone poglądy, których nigdy nie zmienia. Powód jest inny, znacznie bardziej prozaiczny – wiedzą, a przynajmniej przeczuwają, że prezentując zdanie odmienne straciłby głosy bardzo wielu wyborców. Tak jest na pewno w przypadku wieku emerytalnego. Przyjrzyjmy się tej kwestii nieco bliżej – i to w perspektywie niezupełnie oczywistej.

I

Iwan Turgieniew w swej klasycznej powieści „Ojcowie i dzieci” przedstawił studium relacji międzypokoleniowych, choć takiego określenia pewnie nie znał, a już na pewno nie używał. Dziś!aj o relacjach międzypokoleniowych głośno – pisze się na ich temat prace naukowe, pisane są dyplomy, bo młodych problematyka pokoleń interesuje. Jak się to ma do wieku emerytalnego? Weźmy nieco większy rozbieg.

II

W historii literatury, w dziełach klasycznych niemal zawsze natknąć się można na jakiś fragment, który opisuje to, co czytelnik widzi tu i teraz. Niekiedy to oznaka tzw. interpretacji paranoicznej, niekiedy przypomnienie, że ludzkie przypadki i przypadłości, podobnie jak ludzkie charaktery w naszej historii się powtarzają. Ot, w „Królu Lizze” Szekspira można przeczytać: „po miastach bunt, w państwach rozterka, więc rwie się między ojcem a synem”. Oczywiście można powiedzieć, że to stały temat do narzekań, iż są pisane dowody, że już starożytni skarżyli się, że jeszcze nigdy nie było tak źle, że młodzież nie słucha starszych, że ich lekceważy, zawsze, a na różne sposoby, postulowano, by rozum stał przy młodości. Inni wszak odpарowywali złościwie, że nie panują wół, jak cięciem był. A jednak, coś się zmieniło. Jakis czas temu, niemniej już w XXI wieku w Czechach zainicjowano facebookowym żartem dyskusję o tym, ile ludzie starzy kosztują pokolenie (pokolenia) ludzi młodych. Innymi słowy, ile ojciec i dziadek kosztują syna i wnuka. Miał być żart, a co wyszło? Czeski politolog Jiří Pehe podsumował wtedy dyskusję uwagą, że ujawniła

ona ogromną przepaść pomiędzy młodym a starym pokoleniem. Młodych drażni styl życia starszych ludzi, to że szukają najtańszych produktów, że nie umieją korzystać z życia... OK, młodość durna i chmurna, zawsze chce wlatywać nad poziomy. To nie romantycy wymyślili mierzenie sił na zamiary. „Naszym przodkom wystarczyły ryby słone i cuchnące, my po świeże przychodzimy, w oceanie pluskające” – śpiewali woje króla Bolesława Krzywoustego. I ta postawa młodych choć nie każdemu musi wydać się sympatyczna, jest w jakiś sposób zrozumiała. Czeską młodzież drażnią jednak także tzw. przywileje socjalne – że starsi ludzie nie muszą kupować biletów na pociąg, że korzystają z bezpłatnej opieki lekarskiej, no po prostu to, że stanowią głównie obciążenie dla budżetu. No i jeszcze nie podoba się młodym to, że starszych obchodzi tylko ich własny interes. Można, rzecz jasna, odpowiedzieć na ten zarzut dość prosto, niby dlaczego ludzie starzy mają rezygnować ze swego w sumie i tak niewielkiego komfortu życia, skoro młodzi nie mają do nich szacunku, a myślą wyłącznie o tym, żeby się sami „nachapać”. Czyż ten sposób pojmowania świata przez młodych nie jest również myśleniem wyłącznie w kategoriach własnego interesu? Niby dlaczego ludzie starsi mieliby z czegoś rezygnować, po to tylko, by młodym żyło się lepiej? Dlatego tylko, że młodzi są młodzi? To chyba dość słaby argument w świecie, w którym ma królować filozofia, „każdy sobie rzepkę skrobie”. Stary czy młody. Skądinąd argument, że starszych obchodzi tylko ich los, skłania do namysłu nie tylko młodych gniewnych, ale także poważnych ekonomistów. Lester C. Thurow nazywa emerytów „nową klasą rewolucyjną, klasą kompletnie bezproduktywną, coraz liczniejszą, coraz bardziej wpływową politycznie, a już dziś wystarczająco potężną i łapczywą”. Ale jest coś, co zasadniczo różni niepokojące wnioski amerykańskiego tuza ekonomii od narzekań młodych czeskich zwolenników dzikiego kapitalizmu. Otóż wielu młodych Czechów chciałoby ograniczenia budżetowych wydatków na ludzi w wieku podeszłym, tylko dlatego, że sami chcieliby jak najszybciej konsumować, bo milion przed trzydziestką smakuje lepiej niż milion po sześćdziesiątce. Thurow zwraca jednak uwagę na zupełnie inny aspekt sprawy – na to, że preferując konsumpcję indywidualną wszyscy przejadamy większość tego, co powinno być zainwestowane, jeśli nasza cywilizacja nie ma się stoczyć. Ale kogo – tak naprawdę – ochodzą losy cywilizacji, w świecie, w którym zaczyna dominować zasada madame de Pompadur „Po nas choćby potop”.

III

Jeszcze w grudniu 2022 Eurostat podawał takie dane: „1,7% mieszkańców Rumunii pracuje, po osiągnięciu wieku emerytalnego. A Estończyków ponad połowa. Ogólnie, państwa bałtyckie oraz skandynawskie produkują w zatrudniałości pracowników w wieku emerytalnym, zaś na południu Europy – szczególnie w Grecji, Hiszpanii oraz wspomnianej Rumunii – wskaźnik ten osiąga najniższe wartości. Polska z wynikiem 13,1% idealnie wpisuje się w średnią unijną”.

IV

Aha, wreszcie nie tak dawno temu doszło we Francji do rozruchów na tle podwyższenia wieku emerytalnego z 62 lat do lat 64. ▲

PODRÓŻE MAŁE I DUŻE. Poleca Jakub Skalka /92/

Śladami folkloru, cz. 9

Czym są festiwale folklorystyczne? Okazją do promowania kultur reprezentowanych przez zapraszanych z całego świata gości, czy szansą na zarażenie tychże gości kulturą gospodarzy? A może tygłem, gdzie wszyscy i wszyscy – przyjezdni, tubylcy, występujący i widzowie – mieszają się, każdy zaś wylawia z niego coś dla siebie?

Politycy mogą dostrzec w nich potencjał na promocję gminy, sprzedawca rękodzieła na zarobek, idealista na źródło duchowych inspiracji, esteta na piękno strojów i choreografii, lokalni działacze na pretekst do spotkań znajomych, „zespolacy” na okazję do zabawy i nawiązywania międzykulturowych kontaktów (także tych „bliższych”). Są obitym i niewyczerpanym źródłem dóbr (zwłaszcza niematerialnych), od wielu lat wpisują się regionalny krajobraz i nic nie wskazuje na to, by miało to ulec zmianie; fenomenem, który musiał znaleźć się na trasie naszej wędrówki śladami folkloru, co nikogo nie powinno dziwić.

TKB i „Gorol” – dwa wymowne skróty. Wy-

mowne dlatego, że niewielu trzeba by tłumaczyć. Szukając korzeni tych dwóch największych wydarzeń folklorystycznych na Śląsku Cieszyńskim, czyli Gorolskiego Święta i Tygodnia Kultury Beskidzkiej, który z czasem stał się festiwalem-matką dla pomniejszych imprez (w tym samego „Gorola”), należałoby się cofnąć do czasów międzywojennych. Polskie Towarzystwo Tatrzańskie wyszło wówczas z propozycją organizacji Święta Gór, imprezy poświęconej folklorowi górali polskich. Ze względu na problemy techniczne i finansowe pierwszą edycję dwukrotnie przekładano, aż do sierpnia 1935 r., gdy z sukcesem odbyła się w Zakopanem. Już dwa lata później Święto Gór, pod nazwą Tygodnia Gór, dotarło na Śląsk Cieszyński. Przedstawiciele kultur całego niemalże łuku Karpat, od miejscowych górali śląskich, przez podhalańskich, aż po Bojków i Huculów, ścigali wówczas do Wisły, za nimi zaś setki osób spragnionych niedoziemnego widowiska (więcej, niż miejscowości mogła pomieścić, dlatego na ich zakwaterowanie przewidziano kwatery od Cieszyna po Bielsko). Imprezę rozpocze-

Plakat promujący Święto Gór w Wiśle, 1937 r. Fot. ARC

ślawia Młynka. Gdy schodzili ze sceny, pałeczkę przejmowały kolejne pokolenia, piszące dziś historię „Gorola”. Na opowieść o nich przyjdzie jeszcze czas.

Zbliżamy się ku końcowi, tymczasem urwał nam się wątek – Tydzień Kultury Beskidzkiej! Młodsze pokolenia, niezależnie od rozmachu, jaki w miarę dojrzewania zyskał, wypadało ustąpić miejsca starszemu o szesnaście lat krewniakowi, „Gorolowi”. Proszę się jednak nie martwić, TKB jeszcze do nas powróci, a wraz z nim pewna szczególna dla cieszyńskiego folkloru postać. Kto? To, oczywiście, niespodzianka. ▲

Słownik polsko@polski (talk-show prof. Jana Miodka)

Poniedziałek 7 kwietnia, godz. 18.15

PIĄTEK 4 KWIETNIA

6.00 Panorama **6.35** Polska ma głos **7.00** Makłowicz w podróży. Irlandia **7.30** Pytanie na śniadanie **11.10** Wilnoteka **11.30** Wszystko przed nami **12.00** Gość poranka **12.25** M jak miłość (s.) **14.05** Polonia 24 Tygodnik **14.45** Bajki naszych rodziców. Olimpiada Bolka i Lolka **14.55** Pomysłowy wnuczek. Ogród dziadka **15.05** Baśnie i bajki polskie **15.30** Program informacyjny **16.00** Autoportret za mgłą. Olga Boznańska **17.00** Teleexpress **17.20** Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) **17.50** Teleexpress Extra **18.15** Stacja innowacja **18.30** Całkiem niezła historia. Miasta tysiąca światel **18.45** Panorama **19.10** Przystanek Ameryka **19.30** Program informacyjny, sport, pogoda **20.25** Noce i dnie (s.) **22.15** Magazyn Ekspresu Reporterów **23.10** Panorama **23.45** Gra słów. Krzyżówka (teleturniej)

SOBOTA 5 KWIETNIA

6.00 Panorama **6.40** Studio w kontakcie **7.30** Pytanie na śniadanie **11.15** W poszukiwaniu dobrego filmu **11.50** Maszyna zmian. TeleJulia **13.00** Jak to się mówi, czyli Kasia u Bralczyka **13.30** Na dobre i na złe (s.) **14.30** Do śmiechu! **15.25** Okrasa łamie przepisy. Białe sosy **16.00** Kulturalni PL **17.00** Teleexpress **17.20** M jak miłość (s.) **18.15** Daję słowo - Maciej Orłoś 2 (talk-show) **19.10** Muzyka w sieci **19.30** Program informacyjny, sport, pogoda **20.20** Ranczo 6 (s.) **22.10** Sanatorium miłości 7 (reality show) **23.05** Do śmiechu!

NIEDZIELA 6 KWIETNIA

6.00 Panorama **6.40** Z gwiazdą przez świat. Krzysztof Hanke (mag.) **7.30** Pytanie na śniadanie **11.10** Słowo daję! Nazwy miesięcy **11.25** Makłowicz w podróży. Podróż 16. Estonia **11.55** Między ziemią a niebem **12.00** Anioł Pański **12.15** Między ziemią a niebem **12.50** Słowo na niedzielę. Oczyszczanie intencji **13.00** Transmisja mszy świętej z kościoła pw. Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny w Siechnicach **14.15** Piłka nożna. Betclie I. Liga **17.00** Teleexpress **17.20** M jak miłość (s.) **18.15** Szansa na sukces. Opole 2025 2. Małgorzata Ostrowska **19.10** Kabaretowe Naj. Wiosenne porządki **19.30** Program informacyjny, sport, pogoda **20.20** Stulecie Winnych 3 (s.) **21.15** Gala Muzycznych Rozrywkowej Fryderyk Festiwal 2025 **23.15** Krzysztof Klenczon - największe przeboje (koncert).

PONIEDZIAŁEK 7 KWIETNIA

6.00 Panorama **6.35** Samotność mnicha **7.00** Na tropie przpraw. Pikantnie i słodko. Bazylija **7.30** Pytanie na śniadanie **11.10** Przystanek Ameryka **11.30** Barwy szczęścia (s.) **12.00** Gość poranka **12.25** Stulecie Winnych 3 **13.20** Kiedyś to było... **13.55** Polacy świata. Józef

Kazimierz Hofmann **14.05** Kulturalni PL **15.05** Cześć, czy mogę Cię zjeść? **15.15** Rozmowy na dwie głowy. Strach **15.30** Program informacyjny **16.00** Królowie (s.) **16.30** Barwy szczęścia (s.) **17.00** Teleexpress **17.20** Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) **17.50** Teleexpress Extra **18.15** Słownik polsko@polski (talk-show prof. Jana Miodka) **18.45** Panorama **19.00** Polacy świata. Maria Matylda Krzesińska **19.10** Nad Niemnem. Za wschodnią granicą **19.30** Program informacyjny, sport, pogoda **20.25** Noce i dnie (s.) **22.15** Magazyn Ekspresu Reporterów **23.10** Panorama **23.45** Polska. Co dalej?

WTOREK 8 KWIETNIA

6.00 Panorama **6.35** Pożyteczni. pl **7.00** Rączka gotuje **7.30** Pytanie na śniadanie **11.10** Nad Niemnem. Za wschodnią granicą **11.30** Barwy szczęścia (s.) **12.00** Gość poranka **12.25** Ranczo 6 (s.) **14.15** Tygodnik kulturalny **15.00** Zagadki zwierzęgoładki. Hippopotam **15.10** Zwierzaki Czytali **15.30** Program informacyjny **16.00** Królowie (s.) **16.30** Barwy szczęścia (s.) **17.00** Teleexpress **17.20** Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) **17.50** Teleexpress Extra **18.10** Oko na Europę **18.45** Panorama **19.10** Wschód **19.30** Program informacyjny, sport, pogoda **20.25** Ojciec Mateusz 31 (s.) **22.05** Film dokumentalny **23.10** Panorama.

ŚRODA 9 KWIETNIA

6.00 Panorama **6.35** Stacja Arktyka. Co mieszka w lodzie? **7.00** Okrasa łamie przepisy. Białe sosy **7.30** Pytanie na śniadanie **11.10** Wschód **11.30** Barwy szczęścia (s.) **12.00** Gość poranka **12.25** Ojciec Mateusz 31 (s.) **14.05** Bohdan Smoleń. W cieniu sceny **15.15** Animowanki. Rodzina Treflików 4 **15.30** Program informacyjny **16.00** Królowie (s.) **16.30** Barwy szczęścia (s.) **17.00** Teleexpress **17.20** Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) **17.50** Teleexpress Extra **18.15** Oko na Wschód **18.45** Panorama **19.10** Kierunek Zachód **19.30** Program informacyjny, sport, pogoda **20.25** O mnie się nie martw 9 (s.) **22.15** Studio w kontakcie **23.10** Panorama **23.45** Magazyn Ekspresu Reporterów.

CZWARTEK 10 KWIETNIA

6.00 Panorama **6.35** Słownik polsko@polski (talk-show prof. Jana Miodka) **7.00** Przystanek słow food 5. Pierogi (mag.) **7.30** Pytanie na śniadanie (mag.) **11.10** Kierunek Zachód **11.30** Barwy szczęścia (s.) **12.00** Gość poranka **12.25** O mnie się nie martw 9 (s.) **14.05** Studio w kontakcie **14.50** Całkiem niezła historia. Miasta tysiąca światel **15.05** Bajki naszych rodziców. Dziwny świat kota Filemona **15.15** Mały pingwin Płk-Pok **15.30** Program informacyjny **16.00** Słownik polsko@polski (talk-show prof. Jana Miodka) **16.30** Barwy szczęścia (s.) **17.00** Teleexpress **17.20** Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) **17.50** Teleexpress Extra **18.15** Polacy na Łotwie **18.45** Panorama **19.10** Informacje kulturalne **19.30** Program informacyjny, sport, pogoda **20.25** Profilera (s.) **22.15** Polonia 24 Tygodnik **22.50** Do śmiechu! **23.10** Panorama **23.45** Dokument.

4. rocznica uwiezienia Andrzeja Poczobuta

W 4. rocznicę uwiezienia Andrzeja Poczobuta marszałek Senatu RP Małgorzata Kidawa-Błońska wzięła udział w akcji solidarności z liderem mniejszości polskiej na Białorusi. – To kolejna rocznica tego haniebnego aresztowania. Jest więźniem dlatego, że głosi prawdę, dlatego, że jest Polakiem – przypomniała marszałek w Białymstoku.

Upominając się o Andrzeja Poczobuta upominamy się o wszystkich więźniów politycznych – zaznaczyła. – Pamiętamy o nim i każdego dnia będziemy mówić, że Andrzej Poczobut musi wrócić do rodziny, do swoich zadań, musi odzyskać wszystkie swoje prawa. Niech żyje Polska! Niech żyje wolna Białoruś. Andrzej, trzymaj się! Cały czas myślimy o Tobie! – dodała Kidawa-Błońska. Marszałek podkreśliła, że Senat RP wielokrotnie przyjmował w tej sprawie uchwały i porusza tę kwestię także na forum międzynarodowym.

Anna Kietlińska, Prezes Podlaskiego Oddziału Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” – współorganizator wraz z Związkiem Polaków na Białorusi comiesięcznych manifestacji – przypomniała, że akcje solidarności z Andrzejem Poczobutem i osobami reperowanymi na Białorusi przez reżim Aleksandra Łukaszenki organizowane są już prawie cztery lata. – 25 marca 2025 mijają cztery lata, odkąd został Andrzej aresztowany. Mimo upływu czasu na Białorusi niewiele się zmieniło, jeżeli chodzi o sytuację osób, które myślą inaczej niż reżim Łukaszenki. Trzeba mówić o tym, żeby nie zapomnieć i mówić o tym, żeby ci, którzy nie mogą mówić, bo są za „kordonem”, nie byli zostawieni sami sobie – zapewniła Kietlińska.

Podczas wiecej wiceprezes zdelegalizowanego przez białoruskie władze Związku Polaków na Białorusi Marek Zaniewski poinformował, że wobec Poczobuta przedłużony został o pół roku tzw. reżim celi więziennej, oznaczający przebywanie w pojedynczej celi, bez możliwości wychodzenia na świeże powietrze i pracy. – Sytuacja pozostaje bardzo ciężka, ale – nie zważając na wszystko – Andrzej trzyma się bardzo dzielnie, przekazuje wszystkim zdrowienia, dziękuje za to, że o nim pamiętamy – mówił Zaniewski. – Nie jesteśmy przestępcami, jesteśmy mniejszością polską na Białorusi i nią będziemy. Chcemy uczyć dzieci języka polskiego, dbać o swoją historię dziadków, pradiadków, opiekować się miejscami pamięci, czcić święta. Czy to jest przestępstwo? –

• Małgorzata Kidawa-Błońska na wieceu w Białymstoku. Fot. mat. prasowe

Andrzej Poczobut

(ur. 16 kwietnia 1973 w Brzostowicy Wielkiej) – polsko-białoruski dziennikarz, publicysta i bloger związany z Grodnem, działacz mniejszości polskiej na Białorusi i więzień polityczny. W 1998 ukończył studia na Wydziale Prawa Grodzieńskiego Uniwersytetu Państwowego im. Janki Kupały. W latach 1999–2001 był wykładowcą prawa w Grodzieńskim Państwowym Koleżu Politechnicznym oraz w technikum prawa i biznesu. Następnie zajął się działalnością dziennikarską. Pracował m.in. w grodzieńskich gazetach „Pahonia”, „Dien”,

„Miestnoje Wriemia”, „Głos znad Niemna” oraz ogólnokrajowym dzienniku niezależnym „Narodnaja Wola”. Pełnił funkcję redaktora naczelnego „Magazynu Polskiego na uchodźstwie” – czasopisma Związku Polaków na Białorusi pod kierownictwem Anżeliki Orechwo (wcześniej Anđzeliki Borys). Od 2006 r. korespondent „Gazety Wyborczej” w Grodnie. Aktywny działacz ZPB od lat 90. XX w. Zawsze twarzo opowiadał się za zachowaniem pełnej niezależności organizacji od władz w Mińsku, ale w ramach ustawodawstwa Białorusi.

pytała Maria Ciszowska, działaczka Związku Polaków na Białorusi, zatrzymana z kilkoma innymi osobami w tym samym dniu, co Poczobut.

Marszałek Senatu towarzyszył Robert Tyszkiewicz, koordynator do spraw Polonii i Polaków za granicą. W wydarzeniu wzięli udział także m.in. prezydent Miasta Białystok Tadeusz Truskolaski i Wojewoda Podlaski Jacek Brzozowski.

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”

Jeszcze lepsza oświata

System oświaty polskiej na Litwie funkcjonuje od wielu lat, a placówki edukacyjne mają znaczący dorobek w podtrzymaniu tożsamości naszych rodaków. Są to ważne i cenione ośrodki, odgrywające istotną rolę w procesie edukacji młodego pokolenia Polaków mieszkających na Litwie. Niestety z biegiem lat rosną potrzeby infrastrukturalne i niezbędna jest stała modernizacja i rozbudowa.

Dotyczy to również Gimnazjum im. Szymona Konarskiego w Wilnie, któremu niezbędna jest nowa

• Spotkanie robocze w celu omówienia planowanej inwestycji. Fot. ARC

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”

INFORMATO R

CO W TERENIE

ŁOMNA DOLNA – W niedzielę 6 kwietnia o godz. 11.00 przy pomniku zastrzelonych działaczy ZWZ AK Stanisława Richtera „Kostrzewa”, Jana Sikory „Kurzyszek” oraz Bolesława Rytki w Głównymnie na stoku Kozubowej w Łomnej Dolnej, odbędzie się z okazji 80. rocznicy mordu uroczystość wspomnieniowa.

SUCHA GÓRNA – MK PZKO zaprasza na prelekcję prof. Daniela Kałużba pt. „Zwyczaj Wielkanocne” w śróde 9 kwietnia o godz. 17.00 do Domu PZKO.

PTTS „BŚ” – Zaprasza 5 kwietnia na wycieczkę na trasie Trzynieć-Sosna – Tuł – Dziegiełłów (11,4 km). Wycieczkę można przedłużyć do Golezowa (14,5 km). Wyjście z przystanku autobusowego Trzynieć-Sosna, szpital o 9.00. Dojazd: pociągami z Karwiny o 8.01, z Cz. Cieszyna o 8.18, z Mostów K. Jabłonkowa o 8.10, z Nawsia 8.18 do Trzynieć (stary dworzec), dalej autobusem miejskim z Trzynieć (stary dworzec) 8.55 do przystanku Trzynieć-Sosna, szpital. Prowadzi Wanda Farnik, tel. 777 746 320.

▲ 9. 4. na spacer „po dotach” z Orłowej-Łazów przez Pietwałd do Suchej Dolnej zaprasza Piotr Filipiec, tel. 603 586 437. Dojazd do miejsca wyjścia: Orłowa-Łazy, przystanek Veverka; z Cz. Cieszyna pociągami o 8.07 do Hawierzowa, dalej autobusem nr 451 o godz. 8.42. Autobusem z Karwiny (dworzec autobusowy) o 8.31 do przystanku Orłowa-Miasto, (čerp. st.), dalej autobusem linii 451 o godz. 9.03.

RODZINA KATYŃSKA W RC – 11 kwietnia (piątek) o godz. 9.00 nabożeństwem ekumenicznym w kościele pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Czeskim Cieszynie rozpoczniemy obchody „85 lat Zbrodni Katyńskiej – pamiętamy!”, by następnie pod tablicami katyńskimi na Konteszyńcu z szacunkiem pokłonić się naszym bliskim pomordowanym w Katyniu, Miednoje Charkowie, Bykowni i innych miejscach kaźni. Uroczystości wspomnieniową uświetnią śpiewem chór „Collegium Iuvenum” działający przy Polskim Gimnazjum w Czeskim Cieszynie pod batutą Leszka Kaliny. Członków Rodziny Katyńskiej oraz gości honorowych zapraszamy do kontynuowania uroczystości wspomnieniowej do Ośrodka Kultury „Strzelnica”, gdzie oprócz okolicznościowych przemówień wystąpi chór męski „Goro!” MK PZKO w Jabłonkowie pod batutą Katarzyny Kantor oraz posłuchamy poezji w mistrzowskim wykonaniu przyjaciela Rodziny, Karola Suszki. **TURYSTYCZNY KLUB KOLARSKI PTTK „ONDRASZEK”** – Zaprasza na wycieczkę rowerową pt. na szlaku odznaki kolarskiej „Dookoła Śląska Cieszyńskiego”. Zbiórka 6 kwietnia o godz. 9.00 na rynku w Cieszynie. Trasa: Cieszyń – Zebrzydowice – Piotrowice – Cieszyń (około 50 km). Prowadzi „Wędrowniczek”.

ZAPISY

CZ. CIESZYŃ – Polska Szkoła Podstawowa zaprasza na zapisy do 1. klasy 9. 4. o godz. 15.00 (dla dzieci uczęszczających do przedszkola na ul. Grabińskiej); 9. 4. o godz. 16.00 (dla dzie-

WSPOMNIENIA

Dnia 4 kwietnia 2025 mija 6. rocznica od chwili, kiedy zmarł nasz Kochany Mąż, Tatuś i Dziadek

pan GINTER KARAS
z Trzyńca

Z miłością wspominają żona i córki z rodzinami.

Gł-185

Dnia 9 marca minęło 21 lat, kiedy opuściła nas na zawsze nasza Kochana Mama

śp. WALERIA KOWALSKA
z Olbrachcic

zaś 5 kwietnia minie 33 lata od śmierci Jej Męża, a naszego Drogiego Ojca

śp. ALOJZEGO KOWALSKIEGO

Tym, którzy zachowali Ich w życzliwej pamięci, dziękują i o chwilę zadumy proszą synowie Stanisław i Tadeusz z rodziną.

Gł-166

Czas szybko mija, lecz pamięć w naszych sercach pozostanie.

Dnia 10 kwietnia 2025 upłynęło 10 lat od chwili, kiedy opuścił nas nasz Drogi Ojciec

inż. PAWEŁ KUBATKO
z Czeskiego Cieszyna

Z miłością i szacunkiem wspominają najbliżsi.

Gł-184

Z Tobą ciemność nie będzie ciemna wokół mnie, a noc, tak jak dzień zająsnie

kanon z Taizé

Wczoraj minęło 10 lat, kiedy odszedł do Pana nasz Kochany

śp. WIESŁAW ORSZULIK
zaś 10 marca wspomnieliśmy 61. rocznicę Jego urodzin

O modlitwę i chwilę wspomnień proszą najbliżsi.

RK-020

6 kwietnia minie druga rocznica śmierci

śp. HALINY PASEKOVEJ
z Czeskiego Cieszyna

O chwilę wspomnień i krótką modlitwę proszą najbliżsi.

Gł-203

5 kwietnia minie 7. rocznica śmierci

śp. JADWIGI SPERLING
emerytowanej nauczycielki z Cierlicka

Wszystkich, którzy Ją znali, o chwilę wspomnień i modlitwę proszą córka Basia i brat Józef z rodzinami.

Gł-196

Blższe informacje można uzyskać w sekretariacie szkoły albo pod numerem telefonu +420 558 731 235.

Gł-185

OFERTY

KUPIE MEBLE, stare krzesła, fotele, żyrandole, meble z giętych rur i inne starocie. Tel. 704 512 539. Gł-192

KUPIE jakiegokolwiek instrumenty muzyczne i antyki. Tel. 608 374 432. Gł-092

WYSTAWY

OFERTA PRACY

POLSKIE GIMNAZJUM im. Juliusza Słowackiego w Czeskim Cieszynie przyjmie od zaraz na 0,75 etatu (30 godz. tygodniowo) sprzątaczkę. Czas pracy w godzinach popołudniowych.

MK PZKO w Orłowej Lutni zaprasza na Spotkanie Wielkanocne, które odbędzie się w sobotę 12 kwietnia o godz. 15.00 w Domu PZKO w Orłowej Lutni. Program: wystawa i sprzedaż dekoracji oraz tradycyjnych wypieków wielkanocnych, prelekcja „Pszczoły i zielarstwo z Jankiem Michalikiem”. Smaczna kuchnia domowa i miła przedświąteczna atmosfera zapewniłone.

NEKROLOGI

Kto kochał, nie zapomni, kto znał, niechaj wspomni.

W głębokim smutku zawiadamiamy wszystkich krewnych, znajomych i przyjaciół, że dnia 1 kwietnia 2025 zmarł w wieku 86 lat nasz Kochany Mąż, Ojciec, Teść, Dziadek, Pradziadek i Wujek

śp. BRONISŁAW HARABASZ
zamieszkały w Karwinie-Mizerowie

Pogrzeb Drogiego Zmarłego odbędzie się w poniedziałek 7 kwietnia o godz. 12.00 z sali obrzędów pogrzebowych w Karwinie-Raju.

W smutku pogrążona rodzina.

RK-022

Jak różne są rzeczy ukryte
W króciutkim wyrazie: żal...

Antoni Słonimski

W głębokim żalu pogrążeni zawiadamiamy wszystkich krewnych, przyjaciół i znajomych, że dnia 30 marca 2025 zmarła w wieku 85 lat nasza Kochana Mama, Babcia, Prababcia, Teściowa i Ciocia

śp. HELENA KRZYŻANEK
zamieszkała w Karwinie-Mizerowie

Pogrzeb Drogiego Zmarłego odbędzie się we wtorek dnia 8 kwietnia 2025 o godz. 14.00 z sali obrzędów pogrzebowych w Karwinie-Raju. Zmarła spocznie na cmentarzu w Orłowej.

W smutku pogrążona rodzina.

RK-021

Z głębokim smutkiem przyjęliśmy wiadomość o śmierci pana

mgr. ZENONA WIRTHA

Łączymy się w bólu z Rodziną i Najbliższymi, składając najszczerze wyrazy współczucia. W tych trudnych chwilach chcemy zapewnić o naszej pamięci i wsparciu. Niech świadomość, jak wiele dobrego wniósł Pan Wirth swoją pracą i życzliwością, przyniesie ukojenie w żalobie. Niech spoczywa w pokoju.

Nauczyciele PSP w Koszarzyskach oraz Macierz Szkolna Koszarzyska.

Gł-204

Zostaje po nas nie to, co posiadamy, lecz to, czym dzielił się z innymi

Z wielkim smutkiem przyjęliśmy wiadomość, że odszedł

śp. ZENON WIRTH

– człowiek niezwykłej dobroci, serdeczny przyjaciel naszej szkoły, księgarz, który przez lata z oddaniem wspierał nas w zamiętowaniu do książek i literatury. Pozostawił po sobie pustkę, której nie da się zapelnic. Łączymy się w bólu z Rodziną i Bliskimi, przesyłając wyrazy najgłębszego współczucia.

Uczniowie, grono pedagogiczne i dyrekcja PSP w Suchej Górnej.

Gł-205

Wyrazy głębokiego współczucia Najbliższym z powodu śmierci

śp. ZENONA WIRTHA
Naszego Nadwornego Księgarza

składa w imieniu pracowników Biblioteki Regionalnej Karwina, dyrektor Markéta Kukrechová wraz z bibliotekarkami Oddziału Literatury Polskiej.

Gł-206

Znajdź nas na **YouTube**

Dachy – remonty, dachy płaskie, kominy

Tel. +48 601 532 642

Gł-200

A JE SUCHO!

NOWA IZOLACJA ŚCIAN

w holu na parterze: wystawy pt. „Przodkowie Piastów cieszyńskich” i „Potomkowie Piastów cieszyńskich na polskim tronie”. Czynne w godzinach otwarcia budynku.

www.ajesucho.cz tel. +420 800 130 800

Gł-398

PROGRAM TV

PIĄTEK 4 KWIETNIA

TVP 1

5.55 Info poranek 7.00 Transmisja mszy świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze 7.30 Agape blisko Ciebie

8.00 Rodzina Kanderów (s.)

Kariera sportowa Władka zafamała się. Kontuzja sprawiła, że ma nie w pełni sprawną nogę. Nie może odnaleźć się w nowej sytuacji. Zaniedbuje rodzinę, pieniądze przepuszcza na wódkę i karty. Tymczasem jego żona Jola jest w ostatnim miesiącu ciąży. Zmaltretowana psychicznie nie wytrzyma napiecia. Dziecko zaraz po urodzeniu umiera. Jola odchodzi od męża. Śmierć dziecka wywołuje szok u Władki. Przestaje pić, poddaje się powtórnej operacji...

9.00 Ranczo 7 (s.) 9.55 Komisarz Alex 2 (s.) 10.45 Ojciec Mateusz 18 (s.) 11.35 Okrasa łamie przepisy. Białe sosy 12.10 Agrobiznes 12.55 Natura w Jedyńce. Niedźwiedź polarny 14.00 Wichrowe wzgórze (s.) 14.55 Jaka to melodia? (teleturniej) 15.35 Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) 16.05 Dziedzictwo (s.) 17.00 Teleexpress 17.20 Jaka to melodia? (teleturniej) 17.55 Klan (s.) 18.25 Reporterzy (mag.) 18.45 Akacjaowa 38 (s.) 19.30 Program informacyjny, sport, pogoda 20.30 Królowie (s.) 21.05 Komisarz Alex 2 22.05 Och, Karol (komedia) 23.50 Krew z krwi 3 (s.).

TVP 2

6.05 Wstęp wolny 6.20 Anna Dymna - spotkajmy się (talk-show) 6.55 Barwy szczęścia (s.) 7.30 Pytanie na śniadanie 11.15 Operacja zdrowie (mag.) 11.50 Tańcząca ze światem - Maroko (mag.) 12.30 Koło fortuny (teleturniej) 13.15 Miłość i nadzieja (s.) 14.05 Va banque (teleturniej) 14.35 Na sygnale (s.) 15.05 La Promesa - pałac tajemnic (s.) 15.50 Przepis dnia (mag.) 16.00 Koło fortuny (teleturniej) 16.35 Familiada (teleturniej) 17.20 Miłość i nadzieja (s.) 18.15 Va banque (teleturniej) 18.50 Jeden z dziesięciu (teleturniej) 19.25 Barwy szczęścia (s.) 19.50 Przepis dnia (mag.) 20.05 Barwy szczęścia (s.) 20.45 Postaw na milion (teleturniej) 21.45 Cudowne lata (s.) 22.45 To jest grane 23.20 Gala muzyki jazzowej - Fryderyki 2025.

TVN

5.55 Ukryta prawda 6.50 Kuchenne rewolucje. Łódź 7.45 Dzień Dobry TVN 11.30 Kuchenne rewolucje 12.35 Ukryta prawda 15.45 Kuchenne rewolucje. Tarnów 16.50 Detektywi (s.) 17.55 Ukryta prawda 19.00 Fakty, sport, pogoda 19.50 Uwaga! 20.00 Mission. Impossible - liga renegatów (film USA) 22.55 Saga „Zmierzczeń”. Księżyc w nowiu (film fantasy).

POLSAT

6.00 Nowy dzień z Polsat News 8.00 Halo tu Polsat 11.25 Gliniarze (s.) 14.35 Dlaczego ja? 15.50 Wydarzenia 16.20 Interwencja 16.30 Na ratunek 112 17.00 Gliniarze (s.) 18.00 Pierwsza miłość (s.) 18.50 Wydarzenia, sport, pogoda 19.55 Must be the music 22.05 Krew (s.) 23.10 Uciekaj! (horror, Japonia/USA).

TVC 1

5.59 Studio 6 9.00 Magnum (s.) 9.45 Chwila dla piosenki 10.00 Buleczki z rana 10.30 Sprawę prowadzi Imma Tataranni (s.) 11.30 AZ kwiz 12.00 Południowe wiadomości 12.30 Sama w domu 14.00 W nowym świetle 14.20 Na tropie 14.45 Reporterzy TVC 15.35 Piosenki z ekranu 15.55 Uśmiechy Ireny Kačirkowej 16.35 Łopatologicznie 17.30 AZ kwiz 10.05 Kamery na szlaku 14.30 Kot w worku 15.55 Magnum (s.) 16.40 Podróż po jeziorze Issyk-Kul 17.15 AZ kwiz 17.40 Czarne owce 18.00 Wiadomości regionalne 18.25 Gdzie jest mój dom? 18.55 Prognoza pogody, wiadomości, sport 20.10 Zandarni z Luhačovic (s.) 21.35 Wszystko-party 22.30 Hercule Poirot (s.) 23.25 Z Televariete 0.20 Besa (s.) 1.15 AZ kwiz.

TVC 2

5.59 Dzień dobry 8.30 Wspaniałe duńskie pustkowia 9.25 Przygody nauki i techniki 9.55 Dziką rzesza 10.45 Misja poszukiwania miłości 11.20 Sport i nauka

12.15 Partyzanci bez legend

Dramatyczne losy Bedřicha Plácáka są obrazem pokolenia w pewnym okresie historycznym naszego kraju. Jako młody lekarz w dramatycznych okolicznościach wstąpił do oddziału partyzanckiego działającego na granicy morawsko-słowackiej w pobliżu Wielkiej Jaworzyny. W górach zbudował podziemną salę operacyjną, ale często musiał operować dostawnie w drodze. Był świadkiem morderstwa sowieckiego dowódcy Dłbrowa i śmierci dowódcy Miloša Uhra. Po wojnie ze względów patriotycznych wstąpił do partii komunistycznej...

13.10 Tajna broń II wojny światowej 14.05 Pojedynek tytanów 14.55 Tajemnice II wojny światowej 16.00 Zapomniane wyprawy 16.25 Odyseja: mit czy rzeczywistość? 17.20 Czeskie rzeki z lotu ptaka 17.50 Piłka nożna - Liga Narodów UEFA kobiet 2025: Ukraina - Czechy (transmisja) 20.10 Trzech ludzi do zabicia (film) 21.50 Serpico (film) 0.00 Wiadomości w czeskim j. migowym 0.10 Magia Wielkiej Brytanii.

NOVA

6.00 Śniadanie 8.20 Ulica (s.) 9.20 Pewna rodzina (s.) 10.45 Dr House (s.) 12.00 Południowe wiadomości, sport, pogoda 12.25 Przzychodnia w różnym ogrodzie (s.) 13.40 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (s.) 15.35 Zamierzmy się żonami 16.57 Popołudniowe wiadomości 17.30 Pościg 18.30 Ulica (s.) 19.30 Wiadomości, sport, pogoda 20.20 Mosaika (s.) 22.55 Terminator Salvation (film) 1.20 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (s.).

PRIMA

6.00 Nowy dzień 7.10 M.A.S.H. (s.) 9.20 Koledzy (s.) 10.45 Zoo Nowe początki (s.) 11.45 Agenci NCIS (s.) 13.35 Policja w akcji 14.35 Incognito 15.45 Tak jest, szefie! 16.50 Nakryto do stołu 18.00 Zoo Nowe początki (s.) 18.55 Wiadomości, pogoda, wiadomości kryminalne 19.55 Showtime 20.15 Kochamy Czechy 22.00 Mój mąż sobie z tym poradzi 23.25 Tak jest, szefie! 0.30 Policja w akcji.

SOBOTA 5 KWIETNIA

TVP 1

6.20 Balans bieli 7.00 Transmisja mszy świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze 7.40 Rok w ogrodzie 8.05 Rok w ogrodzie extra 8.20 Pełnosprawni 8.50 Ranczo 7 (s.) 9.50 Komisarz Alex 2 10.50 Ojciec Mateusz 32 (s.) 11.45 Podróż pełników - tajemnica australijskiego outbacku 12.45 Gwiazdy w południe. Urodzony pod złą gwiazdą (western USA) 14.25 Okrasa łamie przepisy. Patelnia z ogniska 14.55 Sanatorium miłości 7 (reality show) 15.50 Przed ekranem (mag.) 16.05 Dziedzictwo (s.) 17.00 Teleexpress 17.35 Pan Mama (s.) 18.40 Jaka to melodia? (teleturniej) 19.30 Program informacyjny, sport, pogoda 20.20 Krew z krwi 3 (s.) 21.20 Hit na sobotę. Protektor (dramat USA) 23.05 Zatoka szpiegów 2 (s.)

TVP 2

6.00 Barwy szczęścia (s.) 6.35 M jak miłość (s.) 7.30 Pytanie na śniadanie 11.10 To jest grane (pr. muz.) 11.40 Dobry tytuł 12.10 Czerdziesiątka (s.) 13.25 Rosół polski (mag.) 14.00 Familiada (teleturniej) 14.35 Koło fortuny (teleturniej) 15.15 Szansa na sukces. Opole 2025 2 16.20 Na dobre i na złe (s.) 17.20 Postaw na milion (teleturniej) 18.15 Va banque (teleturniej) 18.45 No... wiadomo (mag.) 19.15 Słowo na niedzielę. Oczyszczanie intencji 19.25 Rodzinka.pl (s.) 20.00 Gala Muzyki Rozrywkowej Fryderyk Festiwal 2025 22.15 Moje wielkie greckie wesele 2 (komedia romantyczna).

TVN

5.50 Ukryta prawda (1238) 6.45 Kuchenne rewolucje. Piekary Śląskie 7.45 Dzień Dobry TVN 11.20 Na Wspólnej (s.) 13.10 MasterChef Na stole 14.40 Niezwykłe Stany Prokopa 15.40 Skoki narciarskie. 18.30 Milionerzy (teleturniej) 19.00 Fakty 19.45 Mam talent! (pr. rozr.) 21.35 Jak stracił chłopaka w 10 dni (komedia romantyczna)

23.50 Mission. Impossible – liga renegatów (film USA)

Ethan Hunt (Tom Cruise) i jego zespół IMF rozpoczynają swoją najniebezpieczniejszą misję. Są na tropie nowej, przerażającej broni, która zagraża ludzkości. Muszą zdążyć zanim broń wpadnie w niepowołane ręce. Stawka jest kontrola nad przyszłością i losami świata. Kiedy mroczne siły z przeszłości Ethana zbliżają się, rozpoczyna się śmiertelny wyścig dookoła globu. W obliczu tajemniczego, wszechpotężnego wroga Ethan jest zmuszony uznać, że nic nie ma większego znaczenia niż jego misja – nawet życie tych, na których mu najbardziej zależy.

POLSAT

6.00 Nowy dzień z Polsat News 8.00 Halo tu Polsat 11.00 Ewa gotuje (mag.) 11.30 Uroczysko (s.) 12.30 Gliniarze (s.) 16.30 Nasz nowy dom (reality show) 17.30 Awantura o kasę (teleturniej) 18.50 Wydarzenia, sport, pogoda 19.55 Kabaret na żywo 22.00 Ja, robot (film SF, Niemcy/USA).

TVC 1

6.00 Co umiały nasze babcie 6.25 Bajka 7.00 Łopatologicznie 7.55 Jak Jas uciekł z zamku (bajka) 8.30 Klejnot (film) 9.05 Uśmiechy Karla Smyčka 9.45 Gejzer 10.20 Ojciec Brown (s.) 11.05 Wszystko-party 12.00 Z metropolii, Tydzień w regionach 12.25 Nasze hobby 13.00 Wiadomości 13.05 O głupiej żonie górnik (bajka) 14.00 Klaniam się, Księżycu (bajka) 15.10 Narzeczona diabła (bajka) 16.30 Konic pólroczka (film) 17.30 Hercule Poirot (s.) 18.25 Chłopaki w akcji 18.55 Prognoza pogody, wiadomości, sport 20.05 Cuda natury 21.20 Wreczenie nagród Anděl Coca-Cola 2024 (transmisja) 23.00 Słynne muzyczne numery 23.50 Maigret (s.) 1.20 Bolkoviny.

TVC 2

6.00 Cudowne duńskie pustkowia 6.50 Otlchanie Morza Śródziemnego 7.45 Kambodża, magia Khmerów 8.40 Na rowerze po Czechach 8.50 Wędrówki po Czechach 9.20 Saint-Nazaire: najdłuższy most w Francji 10.15 Lotnicze katastrofy 11.00 Auto Moto Świat 11.25 Auto Moto Test 11.40 Historia gminy Wysočany 12.20 Zwierzęca odyseja 13.15 Babel 13.40 W nowym świetle 14.05 Najważniejsze wydarzenia II wojny światowej w kolorze 14.55 Mistrzowie medycyny 15.25 Wielki kartel (film) 16.50 Grecja z lotu ptaka 17.40 Cudowna planeta 18.30 Twierdza spów 19.25 Zapomniane wyprawy 19.50 Wiadomości w czeskim j. migowym 20.00 Działła Navarony (film) 22.40 Armia ciemności (film) 0.10 Więźni (s.).

NOVA

6.00 Zig i Sharko (s. anim.) 6.10 Stacykowo (s. anim.) 6.35 Alvin i wiewiórki (s. anim.) 6.55 My, właściciele domków letniskowych 7.45 Lodowko, opowiadaj 8.30 Weekend 9.15 Dynastia Novaków (s.) 10.25 Molatyna na obozie (film) 12.15 Ghost Town (film) 14.30 Robin Hood (film)

17.30 Drapacz chmur (film)

Ikona popkultury – Dwayne Johnson wciela się w postać Willa Sawyera, byłego szefa jednostki FBI odpowiedzialnego za odbijanie zakładników oraz weterana wojennego amerykańskiej armii. Dziś Will zajmuje się ochroną wielkich wieżowców; mieszka w Chinach, gdzie odpowiedzialny jest za bezpieczeństwo największego na świecie, uznanego za najbezpieczniejszy, drapacz chmur. Kiedy wieżowiec staje nagle w ogniu, to właśnie Will zostaje wrobiniony w odpowiedzialność za gigantyczny pożar...

19.30 Wiadomości, sport, pogoda 20.20 Pościg - wydanie specjalne 21.50 The Meg (film) 0.10 Człowiek w ogniu (film).

PRIMA

6.00 M.A.S.H. (s.) 7.55 Włóczykije 8.30 AutosalonTV 9.35 Gorzki świat (s.) 10.45 Jakub i Sara (s.) 11.45 Kochamy Czechy 13.30 Mój mąż sobie z tym poradził 14.55 Casting na miłość (film) 16.35 Dziewczyny z porcelany (film) 18.55 Wiadomości, pogoda, wiadomości kryminalne 19.55 Showtime 20.15 Gliniarz (s.) 22.35 John Wick II (film) 1.15 Przetrwanie (film).

NIEDZIELA 6 KWIETNIA

TVP 1

6.20 Słownik polsko@polski (talk-show prof. Jana Miodka) 6.50 Słowo na niedzielę 10.05 Kamery na szlaku 10.35 Obiektyw 11.10 Przygody kryminalistyki (s.) 12.00 Pytania 12.00 Tydzień

8.25 Moje zdrowie (mag.)

Edukacyjna seria, w której opowiemy, jak zadbać o siebie i rodzinę! Wyjaśnimy, co robić, aby cieszyć się dobrym zdrowiem przez długie lata. Niezależnie od wieku, zawsze jest dobry czas na zmianę. Powiemy, dlaczego i w jaki sposób zmienić niewłaściwe nawyki, jakie badania powinno się wpisać do swojego kalendarza i regularnie je robić. W każdym odcinku opowiemy o tym, jak utrzec się poważnych chorób, jakie objawy powinny niepokoić i skłonić do dalszej diagnostyki. W serii wspólnie z Ministerstwem Zdrowia chcemy przekonać, że warto korzystać z bezpłatnych badań profilaktycznych...

8.40 Zmienicy (s.) 10.55 Komisarz Alex 23 (s.) 11.55 Między ziemią a niebem 12.00 Anioł Pański 12.15 Między ziemią a niebem 12.55 Pięlgrymi Nadziei 13.10 Natura w Jedyńce 14.15 Hallo Szpiczbrodka (komedia kryminalna) 16.05 Dziedzictwo (s.) 17.00 Teleexpress 17.35 Daję słowo - Maciej Orłoś 2 (talk-show) 18.40 Jaka to melodia? (teleturniej) 19.30 Program informacyjny, sport, pogoda 20.20 Zatoka szpiegów 2 (s.) 21.20 Sanatorium miłości 7 (reality show) 22.25 Zakochana Jedynka. W.E. Królewski romans (melodramat).

TVP 2

6.00 Barwy szczęścia (s.) 6.35 M jak miłość (s.) 7.30 Pytanie na śniadanie 11.15 Jak to się mówi, czyli Kasia u Brańczyka 11.50 Gala Muzyki Rozrywkowej Fryderyk Festiwal 2025 14.00 Familiada (teleturniej) 14.35 Koło fortuny (teleturniej) 15.10 Szansa na sukces. Opole 2025 2 16.10 Cudowne lata 17.15 Tak to leciało! (teleturniej) 18.15 Maxima. Droga na tron 19.10 Niepewne sytuacje 19.20 Rodzinka.pl (s.) 20.00 Gra o wszystko (dramat biograficzny) 22.25 Kwiatki polskie 23.45 Zwycięzca (dramat biograficzny).

TVN

5.50 Bitwa o gości (reality show) 6.45 Kuchenne rewolucje. Janki 7.45 Dzień Dobry TVN 11.30 Niezwykłe Stany Prokopa 12.35 Co za tydzień (mag.) 13.15 Mam talent! (pr. rozr.) 15.05 Psi Patrol. Wielki film 16.55 Sonik. Szybki jak błyskawica (film) 19.00 Fakty, sport, pogoda 19.45 The Traitors 22.00 Na twoim miejscu (komedia).

POLSAT

6.00 Nowy dzień z Polsat News 8.00 Halo tu Polsat 11.10 The Americas. The Frozen North 12.10 Piotruś Królik (film faamilijny) 14.15 Must be the music 16.30 Nasz nowy dom (reality show) 17.30 Awantura o kasę (teleturniej) 18.50 Wydarzenia, sport, pogoda 19.40 Państwo w państwie 19.55 Dancing with the Stars 22.20 Teściowie (s.) 22.50 50 pierwszych randek (komedia USA).

TVC 1

6.00 Ciekawostki z regionów 6.25 Konic pólroczka (film) 7.25 Odważny Mikesz (bajka) 7.55 Zazdrośnik (film) 8.25 Buleczki z rana 8.50 Łopatologicznie 9.50 Kalendarium 10.05 Kamera na szlaku 10.35 Obiektyw 11.10 Przygody kryminalistyki (s.) 12.00 Pytania 12.00 Tydzień

TVC 2

6.00 Historia gminy Wysočany 6.40 Klejnoty średniowiecznego Paryża 7.40 Zaginione egipskie skarby 8.25 Czechosłowacki tygodnik filmowy 8.40 Poszukiwania utraconego czasu 9.00 Historie.cs 9.55 Tajna broń II wojny światowej 10.50 Tajemnice Pałacu Elizejskiego 11.45 Čápkova Strž - zapisane tajemnice 12.30 Nie poddawaj się 12.55 Po nas nie będzie potopu 13.25 Magazyn chrześcijański 13.55 Magazyn religijny 14.20 Na pływalni z Radiem Rulikiem 14.50 8 dni, które stworzyły Rzym 15.35 Dziką rzesza 16.25 Czeskie rzeki z lotu ptaka 16.55 Tajemnice hierogłów 17.50 Historie budowli 18.00 Misja poszukiwania miłości

18.25 Zatoka Neapolitańska i Wybrzeże Amalfi

Wybrzeże Amalfi przyciąga uwagę turystów z całego świata. Również dzięki ich chęci wypoczynku w małym, otoczonej restauracją w tym regionie wystawne restauracje i luksusowe wille...

19.20 Ciekawostki z regionów 19.50 Wiadomości w czeskim j. migowym 20.00 Macho Callahan (film) 21.45 Dlaczego? (film) 23.10 Instagram: targowisko próżności 0.05 Cuda techniki.

NOVA

5.55 Zig i Sharko (s. anim.) 6.05 Stacykowo (s. anim.) 6.30 Alvin i wiewiórki (s. anim.) 6.50 Policja Modrava (s.) 8.20 Życie na gamku (s.) 9.20 My, właściciele domków letniskowych 10.15 Twój cudowny ogród 11.05 Lodowko, opowiadaj 11.55 Za pięć dwunasta 13.05 Comeback (s.) 14.20 Hułtajska piątka (film) 16.05 Copak je to za wojak... (film) 18.05 Pościg: wydanie specjalne 19.30 Wiadomości, sport, pogoda 20.20 Sprawy niesamowitej Marty (s.) 21.35 Policja kryminalna Anděl (s.) 22.55 Odlamki 23.30 Total Recall (film) 2.00 Pościg - wydanie specjalne.

PRIMA

6.20 M.A.S.H. (s.) 8.45 Prima Czecho 9.15 Prima świat 9.50 Gliniarz (s.) 11.00 Partia Terezi Tománkové 11.55 Poradnik domowy 12.50 Poradnik Peppy Libickiego 13.50 Ogrodnik w zasięgu ręki 14.15 Poradnik Łańki Hruški 15.30 Czeskie domki letniskowe marzeń 16.25 Dzień zagłady (film) 18.55 Wiadomości, pogoda, wiadomości kryminalne 19.55 Showtime 20.15 Gorzki świat (s.) 21.25 Jakub i Sara (s.) 21.55 Free Guy (film) 0.10 Akt zemsty (film).

PONIEDZIAŁEK 7 KWIETNIA

TVP 1

5.55 Info poranek 7.00 Transmisja mszy świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze 7.30 Studio Raban 8.00 Chłopi (s.) 9.00 Ranczo 7 (s.) 9.55 Komisarz Alex 2 (s.) 10.45 Ojciec Mateusz 18 (s.) 11.35 Królowie (s.) 12.10 Agrobiznes 12.55 Natura w Jedyńce. Narodziny motyla 14.00 Wichrowe wzgórze (s.) 14.55 Misja (s.) 15.35 Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) 16.05 Dziedzictwo (s.) 17.00 Teleexpress 17.20 Jaka to melodia? (teleturniej) 17.55 Klan (s.) 18.25 Reporterzy (mag.) 18.45 Akacjaowa 38 (s.) 19.30 Program informacyjny, sport, pogoda

20.30 Teatr Telewizji. Inspekcja

Opowieść zaczyna się od nieudanej, graniczącej z dezercją inspekcji sowieckiego rezydenta wywiadu zagranicznego, Wasilija Zarubina, który nie wykonuje zleconego mu zadania na terenie zaprzyjaźnionych nazistowskich Niemiec, co musi być ukarane pokazową śmiercią. Ale w obliczu nagle wybuchłej wojny Stalin daruje mu życie, aby przeprowadził on inną inspekcję, która ma na celu masowe zwerbowanie do komunistycznych służb polskich oficerów w obozach w Kozielsku, Starobielsku...

22.10 Polska. Co dalej? 23.25 Balans bieli.

TVP 2

6.20 Program katolicki 6.55 Barwy szczęścia (s.) 7.30 Pytanie na śniadanie 11.15 Okrasa łamie przepisy 11.50 Sprawdzamy (mag.) 12.30 Koło fortuny (teleturniej) 13.15 Miłość i nadzieja (s.) 14.05 Va banque (teleturniej) 14.35 Na sygnale (s.) 15.05 La Promesa - pałac tajemnic (s.) 15.50 Koło fortuny (teleturniej) 16.35 Familiada (teleturniej) 17.20 Miłość i nadzieja (s.) 18.15 Va banque (teleturniej) 18.50 Jeden z dziesięciu (teleturniej) 19.25 Barwy szczęścia (s.) 19.50 Przepis dnia (mag.) 20.05 Barwy szczęścia (s.) 20.55 M jak miłość (s.) 21.55 Na sygnale (s.) 22.30 Głina 2 (s.) 23.20 Ballada o białej krowie (dramat).

TVN

5.55 Ukryta prawda 6.50 Kuchenne rewolucje. Łęborg 7.45 Dzień Dobry TVN 11.30 Kuchenne rewolucje. Bytom 12.35 Ukryta prawda 15.45 Kuchenne rewolucje. Czeladź 16.50 Detektywi (s.) 17.55 Szpital św. Anny (s.) 19.00 Fakty, sport, pogoda 19.55 Uwaga! 20.10 Doradca smaku (mag.) 20.15 Na Wspólnej (s.) 20.55 MasterChef Nastolatki 22.20 Kroniki Riddicka (film USA).

POLSAT

6.00 Nowy dzień z Polsat News 8.30 Małanowski i partnerzy (s.) 9.30 Sekrety rodziny 10.30 Trudne sprawy 11.30 Gliniarze (s.) 14.35 Dlaczego ja? 15.50 Wydarzenia 16.20 Interwencja (mag.) 16.30 Na ratunek 112 17.00 Gliniarze (s.) 18.00 Pierwsza miłość (s.) 18.50 Wydarzenia, sport, pogoda 19.40 Uroczysko (s.) 20.10 Megahit. Jurassic World. Dominion (film SF Malta/Chiny/USA). 23.20 Głębia strachu (film USA).

PROGRAM TV

CO W TEATRZE

SCENA BAJKA – TRZYNIEC: Princ Bajaja (4, godz., 10.00);
▲ Książę Bajaja (7, godz. 8.30, 10.00).

CO W KINACH

BYSTRZYCA: Na pełny plyn Asii (5, godz. 19.05).

JABLONKÓW: Rebellious (4, godz. 17.00).

CZ. CIESZYN – Central: Paddington w Peru (4, godz. 16.30); Black Bag (4, 6, godz. 20.00); Śnieżka (5, godz. 15.00); Utek (5, godz. 17.30); Working Man (5, godz. 19.30); Out of the Nest (6, godz. 15.30); **Minecraft film** (6, godz. 17.30).

HAWIERZÓW – Centrum: Bob a Bobek ve filmu (4, godz. 17.00); **Minecraft film** (4-6, godz. 18.00); Locked (4, 5, godz. 19.30); Śnieżka (5, 6, godz. 17.00); Wild Robot (6, godz. 10.00); Bridget Jones. Szalejąc za facetem (6, godz. 19.00); Tichá pošta (7, godz. 17.00); Mickey 17 (7, godz. 18.00); Bob Dylan (7, godz. 19.00).

KARWINA – Centrum: **Minecraft film** (4, 6, godz. 17.30; 5, godz. 15.00); Black Bag (4, godz. 20.00); Jak se nám to mohlo stát?! (5, godz. 17.30); Locked (5, 6, godz. 20.00); Śnieżka (6, godz. 15.00); Moře na dvoře (7, godz. 17.30); Na plech (7, godz. 20.00).

CO W STREAM-IE

Dojrzwowanie

Brytyjski miniseriał kryminalny z 2025 roku. Opowiada historię 13-letniego Jamiego Millera (Owen Cooper), który zostaje aresztowany pod zarzutem zamordowania swojej koleżanki z klasy, Katie Leonard. Śledztwo ujawnia, że Jamie był ofiarą cyberprzemocy i został wciągnięty w mizoginistyczne fora internetowe związane z subkulturą incelów. 10.50 Dr House (s.) 12.00 Południowe wiadomości 12.25 Przzychodnia w różnym ogrodzie (s.) 13.40 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (s.) 15.30 Zamienny się żonami 16.57 Popołudniowe wiadomości 17.30 Pościg 18.30 Ulica (s.) 19.30 Wiadomości, sport, pogoda 20.20 Spece (s.) 22.45 Weekend 23.25 FBI (s.) 0.25 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (s.).

W obsadzie znaleźli się również Stephen Graham jako Eddie Miller, ojciec Jamiego, oraz Ashley Walters w roli detektywa Luke'a Bascombe'a. „Dojrzwowanie” zdobyło uznanie krytyków za reżyserię, scenariusz oraz realistyczne przedstawienie problemów współczesnej młodzieży, takich jak wpływ mediów społecznościowych i radykalizacja w sieci.

POSTSCRIPTUM

UŚMIECHNIJ SIĘ

WEHIKUŁ CZASU

Tak było...

...tak jest

• Dziś ponawiamy nasze zaproszenie na wycieczkę do Jabłonkowa. Archiwalna fotografia pochodzi z Narodowego Archiwum Cyfrowego i została wykonana ok. 1939 roku. Przedstawia rynek od strony południowej.

Czekamy na propozycje współczesnego ujęcia. W gazecie zamieścimy pierwsze bądź najlepsze zdjęcie, jakie dostaniemy. Fotografie prosimy wysyłać na: dabkowski@glos.live bądź info@glos.live. Serdecznie zapraszamy do współpracy!

KRZYŻÓWKA KOMBINOWANA

						1													
2												3							
						4				5									
6														7					
8																			
9																10			
12																			

Wśród autorów poprawnych rozwiązań zostanie rozlosowana nagroda. Rozwiązania prosimy przysłać na e-mail: info@glos.live. Termin ich nadsyłania upływa w środę 16 kwietnia 2025 r. Nagrodę z 21 marca otrzymuje **Czesława Jasiok z Hawierzowa-Błędowic**. Autorem dzisiejszej łamigłówki jest Jan Kubiczek.

Rozwiązanie krzyżówki kombinowanej z 21 marca:
ROZRZUTNOŚĆ
NIE MA DNA

Rozwiązaniem jest przysłowie polskie...

POZIOMO:

1. lalki teatralne stworzone w 1955 przez amerykańskiego lalkarza, reżysera i scenarzystę Jima Henso-na
2. jedna z dziesięciu prowincji kanadyjskich lub Alber-cia przed zdrobnieniem
3. oficjalne oświadczenie składane w sądzie, na policji
4. w mitologii greckiej jedna z tytanid, córka Uranosa lub księżyc Saturna
5. lewa lub prawa strona tułowia

6. Pakt Bezpieczeństwa Pacyfiku, czyli sojusz USA, Au-stralii i Nowej Zelandii
7. flora i fauna, otaczający nas świat lub martwa na obra-zie
8. ROZWIĄZANIE DODATKOWE
9. wieś w powiecie krapkowickim, w gminie Strzeleccki
10. coroczna gonitwa koni trzyletnich lub mecz dwóch dru-żyn z tego samego miasta
11. naklejany w prawym górnym rogu koperty
12. otaksowany, sprawdzony, poddany ocenie

13. specjalista w dziedzinie etnologii
14. słodka bułka z ciasta drożdżowego, którą opieka się jak tosty.

PIONOWO:
ABAZJA, ARDENY, ARYNGA, AURELA, BAJARZ, CARTER, EGBERT, GRYSIK, INWOOD, MARZEC, NAGANO, ODEZWA, PIORUN, PTASZĘ, RACICA, SONATA, SZKRAB, SZONÓW, YANKEE, ZGRZYT.

Wyrazy trudne lub mniej znane:
ŚCIGÓW, TEACAKE